Štev. 10. V Ljubljani, 18. maja 1917. leto. LVII.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . 10·— K
pol leta . . . . 5·— „
četrt leta . . . . 2·50 „
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . 16 h
„ „ „ dvakrat . . 14 „
„ „ „ trikrat . . 12 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 10 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.
Poštna hranilnica št. 53.160.
Reklamacije so proste poštnine

Prihodnja številka »Učiteljskega Tovariša« izide dne 1. junija 1917.

Cesarjeva zahvala prebivalstvu.

Cesar je izdal sledeče lastnoročno pismo:

Ljubi grof Clam-Martinic!

Tretja vojna zima z vsemi njenimi stiskami je za nami in če tudi treba še marsikaj mesecev, predno nam da kaleče seme hrane, smemo vendar pričakovati, da nam prinese pomlad olajšanje preživljenja.

Dotlej je treba vzdržati in to se nam bo brez dvoma seveda z velikim pomanjkanjem posrečilo.

V teh težkih časih me sili povedati ljubljenim narodom, kako mi segajo do srca njihove težave in sem jim toplo hvaležen za potrpežljivost, s katero jemljejo nase vse težave vojne.

Hvaležno cenim, kar stori prebivalstvo z občudovanja vrednim naporom svojih duševnih in materialnih sil v teh resnih dnevih: delo kmetovalca, industrialnega in obrtnega delavca, rudarja, iz kratka: vseh onih hrabrih in vztrajnih bojevnikov vsega gospodarskega življenja, ki so se izkazali vredne za obstanek in čast naše domovine vojskujočih se junakov.

Tudi izglednega delovanja našega patriotičnega ženstva, ki si je v najtežjem času z vztrajnostjo, gospodarsko delavnostjo in dejansko ljubeznijo do bližnjikov za vedno zagotovilo priznanje domovine, se spominjam z iskreno hvaležnostjo.

Od vseh pričakujem, da bodo, prešinjeni velikosti časa, ki zapoveduje kliče vse roke na delo, tudi nadalje storili kar mogoče, za vse prosim, zaupajoč v prihodnjost, boga največjega blagoslova. Naj jih spremlja pri njihovem nadalnjem, skupnem blagru domovine posvečenem delu zanesljivo upanje na skorajšnje boljše dni.

Naročam Vam, da to naznanite prebivalstvu.

Laksenburg, 8. maja 1917.

Clam-Martinic. Karel.

Parlament je sklican.

Na 30. dan t. m. je sklican državni zbor. V triletni dobi sedanje vojne se je zgodilo prvikrat, da se vrata dunajskega parlamenta odpirajo izvoljenim zastopnikom avstrijskih narodov. Gotovo je, da so se ti temeljito pripravili na to velepomembno zasedanje in da z resnejšimi čuvstvi še niso izvrševali svojih mandatov. Gotovo pa je tudi, da pričakujejo avstrijski narodi od svojih poslancev vseh mogočih in nemogočih stvari. Izrazili so jim svoje želje in zahteve ter trdno pričakujejo, da se ne vrnejo njihovi poslanci domov praznih rok. Poslanci sami so imeli dovolj prilike, da so se v dolgotrajni dobi vojne na lastne oči prepričali o vsem zlu, ki je zraslo iz te vojne in ki danes tlači in mori vse sloje in vse dežele — nekatere bolj, druge manj. Razen posameznikov — vojnih liferantov in drugih izkoriščevalcev splošnega težkega položaja — ni stanu in ni človeka, ki bi ne čutil vojnih grozot. Kdor ne nosi v prsih kamena namesto srca, ta je videl to križevo pot ubogega, trpečega človeštva, ki krvavi iz tisočero ran in plaka ob tisočero grobovih, kličoč iz vse duše: »Dajte nam blaženega, zaželjenega miru!«

Tudi ta klic bo odmeval po poslanski zbornici — kak bo pa tega klica odmev, tega ne moremo vedeti. Vsekakor pa bo vlada primorana, da dá pojasnila in odgovore, ki bodo nedvoumno, jasno in precizno povedali, kak je položaj, kako je doslej gospodarila v naši skupni hiši in kaki sadovi se nam obetajo po vsem tem, kar smo storili v vojni in žrtvovali za domovino. O tem poslednjem bodo poslanci lahko izčrpno govorili — tako, kakor ni mogel in smel nihče doslej. Veselimo se čuti svobodno besedo z ene in druge strani.

Potemtakem je umevno, da čakamo na to zasedanje državnega zbora z napeto radovednostjo, ki je utemeljena in splošna.

Avstrijski Slovani nastopijo složnejše in edinstvenejše, nego so nastopali doslej. Poljaki so združeni, Čehi so zvezani, južni Slovani pridejo ramo ob rami: Svetopolk, Mojmir in Zobor iz legendarične oporoke moravanskega kralja! Ko bi vez skupnosti in bratstva sklenila in zedinila vse tri, tedaj bi imeli oporoko izvršeno. Nekaj od tega se nam obeta, zakaj Čehi so bili tisti, ki so pritegnili na skupno delo Hrvatsko-slovenski klub, upoštevajoč ukaz treznega razuma, da je treba proti šovenističkim nakanam nemškega bloka postaviti jez in brambo, če hočemo v bodočnosti in praksi tiste enakopravnosti, ki je bila v preteklosti zgolj teorija. Ta edinstvenost in solidarnost avstrijskega slovanskega parlamentarnega zastopstva bi lahko dobila imponujoč izraz takoj ob volitvi zborničnega predsednika, kar bi napravilo na zunaj in na znotraj najmogočnejši vtisk, ker bi bilo s tem dokazano, kakšna in čigava je večina državnega zbora. In če smemo po tej večini sklepati na število volilcev, potem je račun gotov glede na število in razmerje narodnosti v monarhiji. In če gremo po tej logiki še dalje in više, moramo reči, da napravlja velikost in silo poveljujočega le povelja izvršujoči — to je podložnik, državljan!

Brez števila je vprašanj, ki se jih bo moral državni zbor lotiti, da izleči vsaj majhen odstotek onih ran, ki jih je globoko zasekala vojna.

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Beethoven: Maša v Cduru. — Koncert v frančiškanski cerkvi, dne 7. maja 1917.

Skromni glasbenik v redovniški halji, p. Hugolin Sattner nima le trajnih zaslug za procvit slovenske glasbe kot skladatelj zborov in zlasti večjih koncertnih del, s katerimi nas lepo vrsto let sem seznanja Glasbena Matica, marveč je ena najmarkantnejših oseb, ki so pred mnogo leti že začele orati zapuščeno ledino slovenske cerkvene glasbe. Sattner je z veliko vnemo deloval kot reformator našega cerkvenega petja na raznih shodih organistov, napisal je brošuro »Kakšna je cerkvena glasba in kakšna bi morala biti« in je s svojimi neštetimi cerkvenimi skladbami, mašami in posebno s krasnimi Marijinimi pesmicami jako mnogo storil za poplemenitenje cerkvenega petja. S pokojnim p. Angelikom Hribarjem sta uvedla na frančiškanski kor vzorno petje. Poleg Stanka Premrla in dr. Frana Kimovca, ki se kot vešča glasbenika trudita v stolni cerkvi za lepo petje, deluje kot izurjen praktik v Ljubljani skoro le Sattner. Po deželi na kaj boljšega niti misliti ni, ker so organisti navezani še na mežnarsko službo in morajo dostikrat opravljati posle občinskega tajnika in posojilničnega uradnika, tako da je organistovski poklic le postranska stvar, vse drugo pa glavna. Pa tudi organisti niso tako plačani, da bi mogli z veseljem vršiti svojo nalogo in se povzpeti kaj višje nad navadne mašne pesmice iz Riharjevih časov. Sattnerjev pevski zbor zavzema v Ljubljani in morda na Kranjskem sploh prvo mesto. Veselje ga je poslušati, saj je pa tudi sestavljen iz priznano dobrih pevcev in pevk. Če se je p. Hugolin Sattner odločil v prid »Otroškim zavetiščem« prirediti cerkven koncert in seči v ta namen po klasični Beethovnovi maši v Cduru, je s tem pokazal hvalevredno ambicijo in obenem dokazal visoke zmožnosti in vrline svojega zbora.

Maša sama na sebi je stara in datira iz leta 1807 in ni pisana strogo v cerkvenem duhu, niti po glasbeni obliki niti po porabi besedila. Danes se skladatelji strogo držé besedila, dočim so takrat še na primer na samo besedo »et« ali »amen« napisali cele fugirane stavke. Beethovnova maša je delo izrednih muzikalnih lepot, pristopno k uživanju vsakomur, kdor ljubi glasbo. Arijozni motivi, čuvstvena melodika, na drugi strani dramatiško pobarvana mesta, žive, gibčne fuge, vse to upliva na poslušalca raznolično in prikupljivo. Najlepša dela vse maše sta presrčni, nežni čveterospev v »Credo«: »Et incarnatus est« in prekrasni »Agnus dei« s tolažilnim koncem »dona nobis pacem«.

Sopranske soli je p. H. Sattner poveril članici zbora gdč. Anici Vrhunčevi, dosedaj malo znani pevki, ki ima ljubek, visok sopran. Ugajal je splošno. Altistki, priznani učenki g. Mateja Hubada g. Cenka Severjeva-Cepudrova in gdč. Jelica Sadarjeva sta čedno interpretirali svoji vlogi. Za precej obsežni glas tenorista g. prof. Adolfa Robide ni bilo posebnega ogrevanja in šibek bas g. prof. Cepudra tudi ni zadostoval. Čveterospevi so bili izvrstni, ves pevski zbor imeniten, v fugiranih stavkih gibčen in točen. Orkester se je v svoj part uživel dokaj posrečeno, spremljevanje na orgljah je mojstrsko oskrbel g. prof. Josip Vedral. G. p. Hugolin Sattner je z mladeniško vervo vodil ves aparat in je podal skoro zasedeni frančiškanski cerkvi odličen umetniški užitek.

V letošnji koncertni kroniki pomeni izvajanje Beethovnove maše znamenit dogodek, kakršnih si želimo še!

Zorko Prelovec.

Isti večer je gostovala v deželnem gledišču potovalna družba Narodnega divadla iz Prage, baje z velikim uspehom. Igrali so Štechovo veseloigro »Tretje zvonenje«, seveda v češkem jeziku. — Kaj bi dal človek, če bi mogel le en večer poslušati operni ensemble Narodnega divadla!

Koncert Glasbene Matice

15. maja 1917. v Unionu.

Brezdušna hrana ljubljanskih kinematografov bi že kedaj ugonobila v občinstvu vsak smisel za pravo umetnost, da tekom svetovne vojne ni prirejala Glasbena Matica svojih koncertov, ki so vedno kot svetli žarki blagodejno posijali v današnjo težko dobo, polno more in skrbi ter so nam razvedrili duše in so nas prestavili vsaj za kratke hipe v idealnejše sfere...

Prejšnjim koncertom letošnje sezone se je vredno pridružil sinočnji. — Obiskal nas je g. Marko Vuškovič, ljubljenec hrvaškega gledišča v Zagrebu, mnogokratni gost bivšega deželnega gledišča in Glasbene Matice v Ljubljani, vsakokrat veselo in navdušeno pozdravljen! Njegovi »Nikolaj Šubić Zrinjski, Scarpia v Puccinijevi Toski« ali »dvorni norec« v »Rigolettu« in nešteto drugih vlog so bili mojsterske kre-

Tudi slovenski narod je med njimi, ki so največ trpeli, in v tem narodu je njegov učitelj naše pripadnosti, ki ima pravico do javnega zadoščenja, ker drugačnega povračila njegovim žrtvam ni! Neverjetno se zdi, toda resnično je, da je bil disciplinirán učitelj zato, ker je govoril za skromno materialno odškodnino svojim neplačanim tovarišem, ki so skrbeli v dobi šolskih počitnic, da ni mladina podivjala! Kakor da mora samo učitelj živeti ob zraku in vodi, ki se dobita vendar še brezplačno — vsaj prvi! Tako nehumansko dejanje more imeti svoj začetek in konec samo v brezčutnem srcu, ki je zatonilo v izobilju posvetnega blaga in ki pije svoje slasti iz nesreče drugih! In ob zmagi javne morale mora priti poraz vsakemu, ki z ledeno brezobzirnostjo izvaja zgolj strogosti in nasilja, zanašajoč se na dejstvo, da so morali doslej poslanci — molčati, a prizadeti molče trpeti. In kdo ve, koliko je takih slučajev!

In prepričani smo, da bo v imenu vseh teh govorjena prava beseda na pravem mestu. V imenu naroda in tistih slojev v njem, ki pelje iz njih življenjska sila po vseh žilah ljudskega bistva in njegove kulture, bo govorjena, da dokaže svetu njegovo jakost in lepoto, da obrne pozornost na njegove sovražnike in tlačilce, da pomaga z zmago javne morale do zmage trdi pravici, ki jo je sicer mogoče zatirati, a ki je ni mogoče zatreti, ker je nepreklicna!

Na vrata avstrijskega parlamenta trka demokraški duh. Mladi naš vladar, kažoč na neizprosno logiko ustavnega življenja, jih je odprl, da se zbero reprezentanti ljudske volje in misli, sami prešinjeni demokraškega duha. Upamo, da se ne varamo, če slutimo, da ti ne bodo z brezplodnim delom tratili dragocenega časa in odmikali nujne rešitve najsplošnejših ljudskih potreb do neskončnosti. Kdor bo grešil proti tem vitalnim vprašanjem avstrijskih narodov, bodo z njim ti narodi sami obračunali. In kdor bi na škodo splošnosti iskal novih virov hrane svoji samopašnosti in samoljubnosti, bo podpisal sam obsodbo svoje politiške smrti. Zahteva vseh zahtev je sedaj uspešno parlamentarno delo po načelu enakopravnosti, morale in pravice!

Kdor hoče služiti narodu in se hoče vrednega izkazati v najresnejšem času njegovega zaupanja, ta se mora brezpogojno in absolutno vdati tej zahtevi, sicer pade nanj kletev razjarjene in izdane narodove duše! — Duh demokratizma, ki se je spel iz krvi, razvalin in grobov v veličastno alegorijo trpljenja in vstajenja, stopa v avstrijski parlament in se razlije iz njega po vsej domovini, napravi snago in red, kjer bi ju ne bilo, ter ustvari vsakemu in vsem temelje in pogoje bodočega lepšega življenja — svobodnih državljanov v svobodni državi!

Z uveljavljenjem enakopravnosti ter z zmago morale in pravice pride plačilni dan tudi slovenskemu narodu in njegovemu učiteljstvu!

Šesto vojno posojilo v Avstriji.

Dolgotrajna vojna zahteva ogromna denarna sredstva. Ta sredstva mora država preskrbeti našim hrabrim armadam, da nam priborijo zmago in nas privedejo v blagodate trajnega miru. Da se zgodi to, je razpoložila vlada VI. vojno posojilo v podpisovanje. Najlepše in najpopolnejše uspehe bo dosegla država v tem pogledu, ako posnema avstrijsko prebivalstvo našo mogočno zaveznico Nemčijo, ki je ravnokar završila svoje VI. vojno posojilo s tako sijajnim uspehom, da vzbuja občudovanje vsega sveta. Naše junaške armade z neomajno silo varno čuvajo meje naše države, uspehi VI. vojnega posojila pa naj jasno izpričajo avstrijsko gospodarsko silo in poderejo vsako upanje številnega sovražnika na naš gospodarski propad.

Kakor so varna in trdno zajamčena prejšnja avstrijska vojna posojila, na tako trdni in varni podlagi je razpisano tudi VI. vojno posojilo. Posojilo je razpisano zopet na dva načina: I. na davka prosto 5½% amortizacijsko državno posojilo; II. na davka proste 5½% od 1. maja 1927 izplačljive državne zakladnice.

Obveznice davka prostega 5½% amortizacijskega državnega posojila se glase na ime imetnika in se obrestujejo od kosov po 100 K dalje v polletnih obrokih 1. aprila in 1. oktobra vsakega leta nazaj, obresti od kosov pa 50 K v celoletnih obrokih 1. aprila vsakega leta.

Davka proste 5½% državne zakladnice se glase na ime imetnika in so izdane v kosih po 1000 K naprej. Obresti se izplačujejo v polletnih rokih 1. maja in 1. novembra vsako leto nazaj.

Podpisovanje se prične dne 10. maja 1917 in se zaključi dne 8. junija 1917 ob 12. uri opoldne.

Podpisovalna cena za davka prosto 5½% amortizacijsko državno posojilo je določena 92:50 K, za davka proste 5½% od 1. maja 1927 odplačljive 94 K za vsakih 100 K nominalne vrednosti.

Za dodeljene obveznice spadajoči iznos se mora vplačati pri podpisu do 200 K celi znesek takoj pri prijavi, pri dodelitvi nad 200 K je treba vplačati ob prijavi 10% nominalne vrednosti, dne 7. julija 1917 in 7. avgusta 1917 po 20%, 7. septembra 1917 25% in 8. oktobra 1917 ostanek. Do izgotovitve gotovih kosov se znamenovalcem na zahtevo izroče interimni listi, ki se zamenjajo v definitivne kose brez vračunanja zamenjalne pristojbine na istih mestih, kjer so bili izdani interimni listi.

Za izvršitev podpisovanj pri c. kr. poštnohranilničnem uradu na Dunaju in od njega pooblaščenih nabiralnicah veljajo določila, ki jih posebej razglasi c. kr. poštnohranilnični urad.

Pri obeh načinih vojnega posojila se priznava vsakemu podpisovalcu povračilo 50 h za 100 K, tako da se zniža podpisovalna cena amortizacijskega državnega posojila na 92 K in cena državnih zakladnic na 93 K 50 h za vsakih 100 K nominalne vrednosti. Pri amortizacijskem državnem posojilu uživajo podpisovalci poleg tega še posebno prednost, da jim pridejo v dobro 5½% kuponske obresti za en mesec v znesku 45 h za vsakih 100 K. Ta prednost pride odtod, da se podpisovalcu računajo delne obresti od 5½% še le od 1. maja, kuponske obresti pa teko že od 1. aprila 1917. Rentabiliteta 5½% državnega posojila je različna, če je izžrebano prej ali pozneje, v vseh slučajih pa jako ugodna. To nam pojasnujejo te-le številke: v slučaju izžrebanja v prvem letu, t. j. 1923. pride na 7:29%, l. 1927. na 6:69%, l. 1932. na 6.39%, l. 1937. na 6:25%, l. 1942. na 6:17%, l. 1947. na 6:13%, l. 1952. na 6:09% in l. 1957. na 6:07%.

Rentabiliteta državnih zakladnic znaša 6:04%.

Cesar in VI. vojno posojilo.

Cesar Karel je poslal finančnemu ministru dr. pl. Spitzmüllerju tako-le brzojavko:

Vzel sem na znanje Vaše poročilo o pripravah za VI. vojno posojilo. Hvaležno se spominjam izrednih zaslug, ki so si jih imoviti sloji pridobili pri dosedanjih vojnih posojilih ter pričakujem, da bodeta avstrijski kapital in veliki krog hranilcev v sedanji za srečen konec vojne posebno važni dobi vnovič pokazala, da je naša finančna sila nezlomljiva in odločnost neupogljiva. Jaz sam podpišem 12 milijonov VI. avstrijskega vojnega posojila.

Karel.

Cesar je podpisal tudi 12 milijonov ogrskega vojnega posojila, torej skupaj 24 milijonov K.

Zavezinim društvom.

Šesto avstrijsko vojno posojilo je predloženo v podpisovanje.

V šestič tekom te strašne borbe izdaja avstrijska vlada poziv, naj se dajo državi sredstva, ki jih potrebuje za to, da dovede svoje velike naloge do srečnega konca. Domovina je v nevarnosti! ta klic naj se glasi preko vseh avstrijskih pokrajin, čuje naj ta glas vse prebivalstvo širne Avstrije in hiti na pomoč s tem, da po svoji moči podpiše vsakdo šesto vojno posojilo. Nihče naj ne presliši tega glasu!

Učiteljstvo vestno vrši ves čas krvavega borjenja svoje dolžnosti v najtežavnejših razmerah: naši bratje posvečajo na bojiščih državi svojo kri in svoje življenje. Kdor pa je ostal doma, ima častno dolžnost, da do skrajne meje svojih zmožnosti in svojega imetja z vsemi silami zagotovi sredstva za vojevanje. Pripravljenost vojske zahteva ogromne denarne žrtve. Ako naj naše čete porazijo številne sovražnike in nam priborijo blagodejni mir, je treba, da dajo državljani denarna sredstva, ki jih neobhodno potrebujejo naše hrabre armade. — Da se to doseže, je razpisala vlada šesto vojno posojilo in na nas vseh sveta dolžnost je, da podpiše vsako po svoji moči vojno posojilo. Kakor pri prejšnjih posojilih, naj neumorno in vstrajno deluje v šoli in izven nje tudi sedaj učiteljstvo na to, da se v njegovem okolišu podpišejo kar največje vsote vojnega posojila: stopi naj k prijateljem in znancem, nagovarja kmetovalce, industrialce, kapitaliste, trgovce, upliva na denarne zavode in razne korporacije ter jim polaga na srce svéto dolžnost do svete domovine. Avstrija mora pokazati tudi to pot svojim sovražnikom, da je tudi gospodarsko nepremagljiva. Finančna moč države jamči podpisovalcem vojnega posojila za varnost njih glavnice in za jako ugodno obrestovanje.

Na delo tovariši, tovarišice! Prav posebno se pa obračamo do vseh Zavezinih društev z nujnim pozivom, da store svojo patriotično dolžnost in podpišejo vojno posojilo v višini, ki jo dopuščajo sredstva! Prepričani smo, da ne bo Zavezinega društva, ki bi ne storilo v obrambo domovine tega, kar mu veleva dolžnost.

Vodstvo Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vojna.

KRAŠKA FRONTA NEPREMAGLJIVA.

Polkovnik Egli dokazuje v listih, da je nemogoče, da bi mogli Italijani prebiti avstrijsko fronto in prodreti do Trsta. Kraška visoka planota, pravi, ki zapira pot do tja, je najtežje ozemlje, na katerem se je kedaj vršila kaka vojna. Kolikor pridejo Italijani naprej, toliko težavnejši je njihov položaj. Ni slučaj ampak grenke stiske so vzrok, da Italijani tam že pet mesecev niso napadli. Morda bi se posrečilo z ogromnimi žrtvami, da bi vzeli del sprednejših pozicij, ali po tem, kar sem videl te dni, smatram za nemogoče, da bi mogli Italijani doseči prebitje na komenski visoki planoti. Južni del Krasa proti morju je izborno zaprt. Mogočna Grmada in sprednje višine še ojačujejo velikansko obrambo na Krasu. Italijani si morejo izbrati drugo pot, ako hočejo v tej vojni Trst doseči.

*

ZA NAŠE SEDEMNAJSTE.

V sredo, dne 9. maja na dan rojstnega dne Njenega Veličanstva, je bil otvorjen na bojišču na slovesni način za maršbaon 17. pešpolka »vojaški dom cesarjeviča Otona«. Ker se pa nahajajo pri tem maršbataljonu le naši rojaki s Kranjske, zato se obrača poveljstvo gori imenovanega bataljona na vse Ljubljančane in prebivalstvo Kranjske, da naj z darili pomaga olepšati ta dom. Nujno pa rabi ta vojaški dom: knjige, pisemski papir, svinčnike, različne glasbene instrumente, pesmarice, gramofon, sliko cesarjeviča Otona, razglednice iz Kranjske, različne igre, mi[illegible], brisače, stroje za striženje las. Vsi darovi naj se takoj odpošljejo odboru za vojaške domove, deželni dvorec, Ljubljana, ki takoj odpošlje darove maršbaonu na bojišče. Prebivalstvo Kranjske se bo gotovo odzvalo temu pozivu.

---

acije, ki smo jih vsi občudovali. Vušković ni le izvrsten pevec, tudi kot igralcu mu ni zlepa najti para.

Ker g. Žiga Krauth kot pianist-solist ni nastopil, je absolviral ves vzpored Vušković sam, lahko rečem: zmagovito! Za moj okus je najlepše pel Ivan pl. Zajčev samospev »Noč je tiha« in Vjekoslava Ružiča »Slovačko pučko pjesmo«. Vuškovičev obsežni bariton je polnozvočen, blesteč; prijeten v nižini in višini. Pravi sijaj pa mu da šele neprisiljeno čuvstveno prednašanje, ki vre naravnost iz srca, pač dar blaženega umetnika. Pogodil je pa Vuškovič tudi nemško Löwejevo balado »Ura« in dramatiško zasnovano Rubinsteinovo »Asro«. Da je v operi doma, se samo ob sebi razume. Operna arija, brez miljeja, brez tega kar je prej in pozneje in brez dramatiškega prednašanja ter mimike napravlja na koncertnem odru čuden vtis, posebno če poslušalec besedila ne razume. Vuškoviča smo vseeno radi poslušali peti odlomke iz raznih oper, zato ker jih je pel dovršeno in smo pri tem na omenjeno nedoslednost hitro pozabili. Aplavz občinstva, ki je iz neznanega vzroka v precej pičlem številu prišlo poslušat prvovrstnega pevca je od točke do točke naraščal. Bil je iskren in prisrčen. Pri klavirju je sedel g. Krauth in je prav spretno, rutinirano spremljal solista.

H koncu naj okrcam grdo navado občinstva. Dasi je bil začetek koncerta naznanjen točno ob poldevetih zvečer, so že davno po poldeveti uri šele ljudje trumoma začeli prihajati v dvorano in zasedati svoje sedeže. Ne vem ali se to godi iz komoditete in malomarnosti, ali pa hočejo gospodje na svojo prisotnost, gotove dame pa s prepoznim dohajanjem pozornost obrniti na svoje nove toalete in moderno zverižene frizure. Vsa vrata naj se ob točnem začetku koncerta zapro, v prvi pavzi naj se pa šele »zaostale ptiče« spusti v dvorano! Boste videli, da bo pomagalo k točnosti!

Zorko Prelovec.

Poglavje o idealizmu.

Koncert v korist oslepelim vojakom se je vršil na Polzeli v Sav. dol. dne 15. mal. travna. Poleg pevskih točk sta nastopila z izbranim vzporedom mojstra, tovariš Anton Nerat, nadučitelj iz Zg. Ponikve, na goslih in gospa M. Kokotova iz Celja na klavirju. Lastne klavirske točke je proizvajala gospa Kokotova in čveteroročne z gospico hčerko Bl. — Mnogoštevilni obiskovalci iz Celja, Laškega trga, Spodnje in Zgornje Sav. doline, so imeli res umetniški užitek; gmotni uspeh koncerta pa je bil razmeram primerno nadvse sijajen, saj je prinesel čistega dobička, namenjenega oslepelim vojakom, okroglih 800 K.

Posebna zasluga za to prireditev gre tovarišu Ant. Neratu, polzelskima nadučitelju, ozir. učitelju, tovarišema Farčniku in Tušaku, gospe Tušakovi, ki je v blagi namen brezplačno posodila svoj klavir, gg. tovarnarjema inž. Kurki in dr. Wildiju, ki sta dala drage volje na razpolago delavce za prireditev odra, gg. Teck-u, Kaluschki in Riedl-u, ki so dvorano okusno okrasili in g. Čmaku za brezplačno dajatev desk za oder. — Obisk je bil vzlic najslabšemu vremenu dober in vočigled dobrodelnemu namenu se je razpečalo po koncertu še šopkov iz pomladanskih cvetic za 152 K, tri licitirane žemlje, dva rožiča in dve presti pa so dale 109 K; gotovo tudi znamenje želje po preteklih dneh.....«

Takole je bilo kratko poročilo, ki smo je čitali po slovenskih listih. Poročilo navaja imena: Farčnik, Nerat, Kokot, Tušák. Mi, ki smo Polzeli bližji, vemo, da so to tovariši, tovarišice — ravno o teh pa se pravi zgoraj, da jim gre za prireditev, posebna zasluga.

Učiteljska prireditev — zato poročamo o njej v našem glasilu obširneje.

»Izbrani vzpored« je obsegal naslednje točke:

1. Liszt-Wagner: Prihod gostov na Wartburg. Na klavirju ga. M. Kokot. — 2. Dr. G. Ipavec: Naša zvezda. Mešan zbor. — 3. a) Imdřich s Kaanú: Berceuse. b) Vieutemps: Balada in Poloneza. Gosli solo s spremljevanjem klavirja. — 4. V. Parma: Romanca iz Legijonarjev. Tenor solo z moškim zborom in spremljev. klavirja. — 5. A. Grünfeld: Ogrska fantazija. Na klavirju ga. M. Kokot. — 6. a) Fr. Drdta: Romanca, b) Sarasate: Faust. Gosli solo s spremljev. klavirja. — 7. Liszt-Verdi: Koncertna parafraza iz opere »Ernani«. Na klavirju ga. Kokot. — Dr. A. Schwab: Dobro jutro! Pevski valček za mešan zbor in klavir. — 9. Suppe: Jutro, poldan, večer na Dunaju. Klavir četveroročno ga. M. Kokot in gdč. B. Kokot.

O proizvajanju pa recimo tako: Nerat je mojster — mojster najnežnejšega pp, čisto, mogočno je njegovo igranje v ff; z lahkoto obvlada vse težke pejsaže, ki jih je poln zlasti »Faust«. Gospa Kokotova pa je po Spodnjem Štajerskem s svojo igro tako znana pianistinja, da ni treba govoriti o njeni temperamentni igri. Taka je razlika med njeno in med igro časih celo znanih nastopnikov: pri gospej Kokotovi klavir poje, kar se tako redkokedaj čuje. Čveteroročno njeno igranje s svojo gospico hčerko pa je tako precizno, da nimaš niti občutka, da poslu-

ADMIRAL NJEGOVAN IMENOVAN ZA MORNARIŠKEGA POVELJNIKA IN NAČELNIKA MORNARIŠKE SEKCIJE VOJNEGA MINISTRSTVA.

Cesar je izdal na brodovnega poveljnika admirala Njegova lastno ročno pismo, s katerim ga imenuje za mornariškega poveljnika in načelnika mornariškega oddelka vojnega ministrstva. Ostane pa še nadalje na svojem dosedanjem mestu.

*

DIPLOMATIČNE ZVEZE MED LIBERIJO IN NEMČIJO PREKINJENE.

Generalni konzul ljudovlade Liberia v Berolinu je dobil obvestilo, da so diplomatične zveze med Liberijo in Nemčijo pretrgane.

Liberia je svobodna ljudovlada ob Zgornjegvinejškem zalivu zahodne afriške obali. Morsko obrežje, ki ga seče več manjših in večjih rek in so nekatere v spodnjem teku plovne z barkami do 120 km ni ugodno za plovstvo. Po jako rodovitnih in prav zdravih visokih planotah se potikajo sloni in pasejo antilope in bivoli. Liberia ima krasne palmove gozde, tu rase ananas in kavovec do 12 m visoka drevesca. Podnebje je najbolj vroče na zemlji. Srednja temperatura je 27:5° C. Najbolj vroč mesec je januar; deževje nastopi dvakrat na leto, in sicer od maja do avgusta in od oktobra do konca novembra. Primorska tržišča so: Monrovia, Marshall, Edina, Buchanan. Trgovina je vsa v rokah belih. Izvažajo kavo v Nemčijo, olje na Angleško; poleg tega se izvaža še kakao, indigo, bombaž, slonova kost, kavčuk itd. Liberia se je ustanovila leta 1822. V Washingtonu se je bilo leta 1816. ustanovilo društvo za naseljevanje oproščenih ameriških črnih sužnjev. Prvikrat je naselilo to društvo leta 1820. na otoku Sierra. Leone 30 družin osvobodenih ameriških sužnjev, a poskus se ni posrečil, ker so nasprotovali naselbini Angleži. Posrečil pa se je bil drugi poskus leta 1822. ob rtiču Monte-Serrado. Tu je ustanovilo društvo kolonijo Liberijo in glavni kraj Monrovia imenovalo po prvem predsedniku. Kolonija je bila do leta 1848. odvisna od ameriškega društva. V tem letu se je pa odpovedalo svojim pravicam in Liberia je postala samostojna. Leta 1860. se ji je pridružila zamorska ljudovlada Maryland, ki je bila ustanovljena leta 1834. Beli prebivalci si smejo pridobiti posestev samo z dovoljenjem vlade, političnih pravic pa nimajo. Predsednik in 13 reprezentantov se voli na 2 leti, 8 senatorjev na 4 leta. Vlada je sestavljena iz 5 ministrov. Denar in mero imajo angleški, v veljavi je pa tudi ameriški dolar. Kdor je sposoben za orožje, je podvržen vojaški dolžnosti od 18. do 50. leta. Milica ima 5 polkov. **Vsaka vas, ki ima 300 prebivalcev, mora imeti šolo.** V deželi sta dve višji šoli za dečke in deklice. Oficielni jezik je angleški. Državne vere nimajo, razširjena pa je zelo ameriška episkopalna cerkev. Plovstvo je jako razvito. Prebivalcev ima nekaj čez 2 milijona.

*

UJETNIKI CENTRALNIH DRŽAV.

»Oesterreichisch-ungarische Kriegskorrespondenz« objavlja pregled o številu vojnih ujetnikov med vojsko s stanjem 1. februarja 1917. Ujetih je bilo v Nemčiji: Francozov 367.124 (med njimi 6278 častnikov), Rusov 1,212.007 (9223 častnikov), Belgijcev 42.435 (658 častnikov), Angležev 33.129 (1104 častniki), Srbov 25.879 (nobenega častnika), Rumunov 10.157 (202 častnika.) V Avstriji: Rusov 852.853 (4755 častnikov), Srbov 97.072 (709 častnikov), Črnogorcev 5595 (31 častnikov), Italijanov 92.712 (2227 častnikov), Rumunov 38.327 (542 častnikov), Francozov 465 (12 častnikov), Angležev 31 (18 častnikov). V Bolgariji Angležev 628 (24 častnikov), Francozov 890 (21 častnikov), Italijanov 305 (7 častnikov), Rusov 5559 (120 častnikov), Rumunov 28.507 (789 častnikov), Srbov 31.679 (187 častnikov), Belgijca 2, Črnogorcev 12. V Turčiji Angležev 11.453 (560 častnikov), Francozov 128 (9 častnikov), Rusov 10.280 (132 častnikov), Rumunov 2042 (3 častniki). Ujetih je bilo torej 1. februarja 1917 v osrednjeevropskih državah: V Nemčiji 1,690.731 (17.474 častnikov), v Avstriji 1,092.055 (8.294 častnikov), v Bolgariji 67.582 (1148 častnikov), v Turčiji 23.903 (704 častniki). Vseh vojnih ujetnikov je torej bilo 2,874.271; na posamezne narodnosti odpade na Ruse 2,080.699 (14.230 častnikov), na Francoze 368.607 (6329 častnikov), na Angleže 45.241 (1706 častnikov), na Italijane 98.017 (2234 častnikov), na Belgijce 42.437 (658 častnikov), na Rumune 79.033 (1536 častnikov), na Srbe 154.630 (896 častnikov), na Črnogorce 5607 (31 častnikov).

*

NEMCI IZKLJUČENI IZ KOLONIJE HONKONG.

Trgovska zbornica v Honkongu je sklenila, da izključi Nemce iz kolonije vsaj za deset let potem, ko se sklene mir. Pozneje se bodo smeli naseliti le pod strogimi predpisi.

*

RAZMERJE UJETIH ČASTNIKOV Z UJETIM MOŠTVOM.

Na vsakega v osrednje evropskih državah ujetega častnika odpade po en častnik na 145 Rusov, na 57 Francozov, na 26 Angležev, na 42 Italijanov, na 62 Belgijcev, na 50 Rumunov, na 169 Srbov in na 180 Črnogorcev.

*

IZGUBA NEMČIJE NA LADJAH.

Nemški kontreadmiral M. Foss je priobčil članek, v katerem pojasnjuje, kako je Nemčija rasla in bogatela od leta 1870. naprej in kako je to vzbujalo zavist in sovraštvo Angležev. Angleži se čutijo za gospodstvo poklicane in ne trpe nobenega rivala. Gospodje sveta hočejo biti Angleži in zaničujejo vse druge narode. Nemec jim ni nič več kakor culukafer, a ko so čutili, da je le kaj več in jako mogočen tekmovalec, se je vse njih sovraštvo koncentriralo na Nemce. Od 4. avgusta 1914. je Nemec na Angleškem in v vseh nemških kolonijah brezpraven in ker obsega angleška oblast petino vsega sveta sploh, so bili Nemci povsod prisiljeni, likvidirati svoje kupčije. Te strašne razmere se še poostrujejo, ker zna Angleška čedalje nove države zvabiti na svojo stran. V Ameriki živi mogočna nemška manjšina, a pritisk angleškega plemena je tako silen, da se ta manjšina še ganiti ne upa. Tekom kratkega časa je bilo uničenih mnogo milijard nemškega imetja in nemška trgovska zastava je izginila z morja. V angleških, francoskih, ruskih, italijanskih, portugalskih, ameriških, grških in brazilskih pristanih mudeče se nemške trgovske ladje so bile vse zaplenjene. V avgustu 1914. je štelo nemško trgovsko brodovje 5,459.296 ton. Izmed teh ladij je bilo vjetih na morju 74 ladij s 187.000 tonami, zaplenjenih v angleških pristanih 182 ladij s 456.000 tonami, zaplenjenih v francoskih in ruskih pristanih 94 ladij s 43.000 tonami, zaplenjenih v italijanskih pristanih 39 ladij s 172.000 tonami, zaplenjenih v portugalskih pristanih 75 ladij z 227.000 tonami, zaplenjenih v ameriških pristanih 88 ladij s 630.000 tonami, zaplenjenih v brazilskih pristanih 46 ladij z 236.000 tonami, v grških pristanih 9 ladij z 18. 500 tonami, v japonskih 12 ladij s 24.500 tonami, v kitajskih 11 ladij z 22.000 tonami. Skupaj torej 630 ladij z 2,116.000 tonami. Če se računa, da je veljala zgradba vsake teh ladij po 400 mark za tono, znaša torej izguba le pri trgovskih ladjah 846,400.000 mark.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Ljudska šola v Št. Jerneju na Dolenjskem, 125.50 K; ljudska šola v Boštanju, 103.39 K; Vincencij Berce, nadučitelj v Št. Janžu na Dolenjskem, 10 K; Keki Mandova, meščanska učiteljica na Reki, 10 K; Božo Račič, učitelj v Toplicah pri Zagorju, 10 K; dr. Tomaž Romih, ravnatelj meščanske šole v Krškem, 10 K; čisti donesek koncerta v korist oslepelim vojakom na Polzeli v Savinski dolini pod vodstvom tovariša Antona Nereta, nadučitelja v Zg. Ponikvi, 800 K; nadučiteljeva soproga Fran Luznarjeva na Primskovem pri Kranju, 10 K; zbirka šolske mladine na Vrdeli v mesecu aprilu, 30 K; Mara Valenčak, 2.60 K, Amalija Orehek, 2.60 K in Fani Novak, 2.60 K, vse tri učiteljice pri Sv. Juriju v Slov. goricah; zbirka zasebnega učnega zavoda J. Christofa v Ljubljani, 36.28 K; skupaj **1152.97 K.**

Danes izkazanih . . .	1.152.97 «
V zadnji številki izkazanih	270.820.78 K
Skupaj . .	**271.973.75 K**

V. VOJNO POSOJILO.

Pri nabirališčih na slovenskih ljudskih šolah na Štajerskem se je podpisalo V. vojnega posojila: šolski okraj Brežice, 117.700 K; šolski okraj Celje okolica, 49.950 K; šolski okraj Cmurek, 31.200 K; šolski okraj Gornjigrad, 10.600 K; šolski okraj Gornja Radgona poleg v 7. št. »Učit. Tov.« izkazanih 41.500 K še 7.300 K; šolski okraj Konjice, 72.600 K; šolski okraj Kozje, 89.900 K; šolski okraj Laško, 169.400 K; šolski okraj Maribor okolica, 1,289.650 K; šolski okraj Ormož poleg v 7. št. »Učit. Tov.« izkazanih 74.000 K še 17.300 K; razen tega je bila v 7. štev. »Učit. Tov.« po neljubi pomoti izpuščena vsota 900 K, ki se je podpisala po posredovanju učiteljstva in šolskega vodstva v Runeču; šolski okraj Sevnica, 18.800 K; šolski okraj Slov. Bistrica, 339.500 K; šolski okraj Št. Lenart, 394.250 K; šolski okraj Šmarje, 21.700 K; šolski okraj Vransko, 114.700 K; skupaj **2,745.450 K.**

Danes izkazanih . . .	2,745.450 «
V zadnji številki izkazanih	7,446.257 K
Skupaj . .	**10,191.707 K**

SREDNJE ŠOLE.

Fran Omerza, prof. v Št. Vidu nad Ljubljano, 12 K; profesorski zbor na c. kr. višji realki v Ljubljani, 78.31 K; profesor dr. Fran Pernè v Ljubljani, 10 K; učiteljski zbor c. kr. učiteljišča v Ljubljani, 14.14 K; dr. Josip Marinko, c. kr. profesor v p. v Mavčičah pri Kranju, 1000 K; profesorski zbor višje realke v Ljubljani, 76.70 K; **skupaj 1191.15 K.**

Doslej izkazanih . . .	46.901.07 K
Danes izkazanih . . .	1.191.15 «
Skupaj .	**48.092.22 K**

DENARNI USPEH SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«:

Za »Rdeči križ« itd. . .	K	271.973.75
III. vojno posojilo . .	«	278.848.69
IV. vojno posojilo . .	«	2,761.038.—
V. vojno posojilo . .	«	10,191.707.—
Srednje šole	«	48.092.22
Končna vsota . . .	**K**	**13,551.659.66**

Cesar mladini in učiteljstvu.

Dne 1. maja letos je cesar prisostoval in z velikim zanimanjem gledal otroške igre, vojaške in telovadne vaje na igriščih odločenih za dunajsko šolsko mladino. Vse, kar je videl in čul ob tej priliki je Nj. Veličanstvu toliko ugajalo, da je izdal drugi dan na naučnega ministra dr. barona Hussareka sledeče lastnoročno pismo:

Ljubi dr. baron Hussarek!

V božji svobodni naravi sem videl včeraj 2400 deklic, mladeničev in dečkov, otrok mojega glavnega in prestolnega dunajskega mesta, pri otroških igrah, vojaških in telovadnih vajah. Slišal sem iz mladih grl izborno vežbano petje. Z zadovoljstvom opažam, kako sedaj tudi šola spoznava potrebo, posvečati živo pozornost telesnemu razvoju mladine. Zahvaljujem se Vam, ljubi baron Hussarek, in vsem onim, ki umno pospešujejo to jako važno panogo mladinske oskrbe, zahvaljujem se zlasti preizkušenim učnim močem, ki vodijo, čeprav je njihovo učno delovanje ob sedanjih razmerah bistveno otežkočeno, njim zaupane učence pod milo nebo, skrbijo za telesno vežbanje, vzbujajo ljubezen do narave in poostrujejo čustva naraščaja. Pričakujem da se bo nadaljevalo z vnemo in smotreno na pričeti poti. Vsakdo, kdor sodeluje, si pridobi najlepšo zaslugo, ker poplemenituje najdragocenejši zaklad države, našo ljubo mladino. — Baden, 1. maja 1917. Karel l. r. Hussarek l. r.

Lepe besede je izpregovoril naš cesar v tem lastnoročnem pismu. Povdarjal je, kako dragocen zaklad izročajo starši šoli, da ga izobrazuje in vzgaja. Izrekel je popolno priznanje učiteljstvu, ki vestno vrši tudi sedaj v teh težkih razmerah svojo nalogo in se trudi, da nadomešča

---

šaš dva igralca. — To so bile sijajne koncertne točke. Pevski zbor pod Neratovim vodstvom so tvorili izvečine domači in okoliški tovariši in tovarišice; da se učiteljstvo ob takih prilikah izkaže, je znano. V celotnem trdimo o koncertu, da bi se proizvajal lahko tudi kje drugje kot na Polzeli, in povsod bi rekli, da »so imeli res umetniški užitek«. — Kar je povedati o koncertu in o vsej prireditvi ostalega, pove že poročilo samo, edinole Nerata v maski lumpacija-vagabunda in njegov šaljivi kuplet o aprovizaciji bi omenili: kuplet in prednašanje je vredno svoje aktualnosti.

S tem smo povedali vse. Pravzaprav naš namen itak ni bil »pisati oceno« koncertu in prireditvi, pisal sem le, da povem nekaj drugega.

V današnjih dneh se pritiska od vseh strani na šolo, da se v njej in po njej pobira za..., za... itd. Radevolje opravlja učiteljstvo ta posel in številke, ki jih priobčuje »Učit. Tov.« že skoro tri leta, kažejo, s kakšnim uspehom. Ali vse to dobrotvorno vojno delo je nekako službeno dolžnostno, že nekako uradno, ker se vrši po naročilu oblasti. Njegova idealna stran sicer zato ni manjša in zgodovina o sedanji vojni bo morala zapisati učiteljstvo med najpožrtvovalnejše delavce. Prireditev na Polzeli pa kaže še več: samovoljno, iz golega idealizma se žrtvuje učiteljstvo, daruje svoj skopo odmerjeni prosti čas, si nareja v sedanjih razmerah občutne stroške in prireja koncerte v korist siromakom, ki jih je udarila vojna.

Zaradi tega lepega idealizma sem zapisal poročilo o polzelski prireditvi, ki ni edina iz učiteljskih vrst; zaradi poglavja, ki spada pod znani naslov »Das Lied vom braven Mann«. F. Palnar.

Ženi k dvajsetletnici.

Dne šestnajstega v cvetočem maju
cerkev križanska zvezala naju
v zakon pred petino je stoletja.
Deževalo je, brez godbe, petja
svatovščina je potekla nama;
z njo je tam pri teti tvoja mama
v bližnji ulici prijetno naju pogostila.
Noč je prišla, mesto v temo zagrnila
in skrivnostno venkaj je vabila...
Vstala sva in se od družbe zbrane
poslovila, potlej iz Ljubljane
vlak odnesel naju v novo bivališče
na Gorenjsko je, kjer skupno si ognjišče
sva priredila za dni bodoče.
Popisati tu mi ni mogoče
let, ki skupaj sva jih preživela.
Dobro sva se vedno razumela,
sloga in ljubezen naju sta vodili
in ljudem hudobnim še zavist budili. —
Bog družino nama dal številno,
z njo pa tudi je takó obilno
nama vsakoršnih težav naložil
ter napósled še z vojsko pomnožil,
da kdo drugi bi jim morda že podlegel
in v obupu po rešilnih sredstvih segel!
Utrdila so se nama pleča,
toda vojna njih bremena veča,
tebi tam v domovju pri družini,
meni pri vojakih tu v daljini.
Srce sluti mi in bridko čuti,
káko zdaj življenja boj te kruti
stiska, muči z vedno hujšo silo,
ko otroci vzdihajo ti milo,
tožni vstajajo od pičle sklede,
stezajo po kruhu róke blede...
Jaz pa moram tu med tujci samovati,
nič ne morem tebi, draga, pomagati,
oh, to me tako boli in peče!
K Bogu molim, naj te On podpira,
čuva tebe, deca vsakoršne nesreče
in nas skoraj združi v blagru mira!
Čas polagoma mi dalje teče...
Grom topov utihne za gorami,
in nebó spet zjasni se nad nami:
tákrat tvoje sveto materinsko delo
naj plačilo bi zasluženo prejelo!
S temi najsrčnejšimi željami
ti čestitam žalostno — veselo
in ti kličem iz srcá globine:
Bog ohrani v krogu te družine!

Gradec, meseca maja 1917.

Fr. Rojec.

*

Takoj v začetku, ko je zadonel naš mladinski list Zvonček tja čez slovenske pokrajine, je stopil gosp. Fran Rojec v vrsto njegovih sotrudnikov in mu je še danes eden najmarljivejših sodelavcev. Veliko je število lepih pesmic, zanimivih povesti in za otroški oder primernih igric, ki jih je napisal gosp. Rojec za Zvonček. Mnogo slik, rebusov, ugank v podobah za vse letnike Zvončka je narisal, ki razveseljujejo in bistrijo naši mladini um. Tudi sedaj, ko nosi vojaško suknjo, odkar je izbruhnila svetovna vojna, ne pozabi na Zvonček. Iz Bosne, Srbije, Gradca in od drugod mu pošilja zanimivo gradivo. Sploh se gosp. Rojec jako zanima za učiteljsko gibanje in ve ceniti njegovo delo v šoli in izven nje. Dne 16. t. m. je praznoval gosp. Rojec 20 letnico svoje poroke, on v rezervni vojaški bolnici v Gradcu, gospa njegova z družino pa v Ljubljani. Ob tej priliki se spominja v lepi pesmici svoje dobre ženke in skrbne matere svojih otrok in ji čestita žalostno-veselo.

Marljivemu sotrudniku našega mladinskega lista Zvonček čestitamo tudi mi! (Ured.)

pri domači vzgoji očetovsko avtoriteto, ki se tako zelo pogreša v družinah. Posebno je priporočal presvitli cesar, telesno vzgojo. Ni dosti, da vzgoja blaži srce, pouk bistri um in podaja potrebnih znanosti za življenje, šola naj skrbi tudi za telesno vzgojo, ki ne sme zaostajati za duševno. Šola naj pripomore, da vzgojimo telesno krepko in čvrsto mladino, ki bo v ponos staršem, v ponos in oporo državi. Priporočal je učiteljstvu, da naj z vso vnemo nadaljuje pričeto delo, vodi mladino ven v večno lepo naravo in jo tu navdušuje za prirodne krasote. Z veliko radostjo in s popolnim zadoščenjem za vsa zapostavljanja je sprejelo avstrijsko učiteljstvo te lepe in umestne cesarjeve besede, ki ga gotovo vzpodbude k še vstrajnejšemu in uspešnejšemu delu na tem polju. Vzamejo naj pa te z Najvišjega mesta izgovorjene besede k srcu tudi oni, ki omalovažujejo učiteljevo delo in ne cenijo dovolj visoko njegovih zaslug za občo korist in blaginjo.

Cesar in cesarica v Galiciji.

Prve dni t. m. se je odpeljal cesar z majhnim spremstvom v Galicijo, da obišče vso vzhodno fronto od severa do juga. Prisrčno so sprejeli Nj. Veličanstvo na kolodvoru v Krakovem, navdušeno pozdravljali v Lvovu, Chodorovu in po drugih galiških mestih in vaseh. Cesar se je prijazno pogovarjal povsod z generali, častniki, meščani in preprostim ljudstvom. V razrušenih krajih je tolažil bedno ljudstvo in obetal, da bo storila vlada vse, da popravi škodo in sezida razrušene domove.

Nato je obiskal cesar tretjo armado na vzhodni bojni črti. Bil je ob bojni črti Stvij, Dolina, Stanislav, Kalus in šel v najsprednejše strelske jarke, kjer se je prijazno pogovarjal s prostaki in sam pripenjal odlikovanja.

Potem se je vrnil cesar v Krakov, kamor je bila dospela cesarica Zita v spremstvu princa Hohenlohe in ministrskega predsednika Clam Martinica. Vse mesto je bilo bogato okrašeno. Na kolodvoru je bil slavnosten sprejem. Še isti dan je sprejel cesar deputacijo Poljskega kluba pod vodstvom načelnika viteza Bilinskega, ki je imel nagovor na cesarja, v katerem je opozarjal na dva važna čina pokojnega cesarja Franca Jožefa I., manifest o ustanovitvi Poljskega kraljestva in o samostojnosti Galicije. Ves Poljski narod bo hvaležen cesarju, če se izvedeta ta načrta. Cesar je odgovoril, da hoče vse storiti, da se izvedejo načrti njegovega pokojnega strica ter hoče gledati na to, da bodeta oba naroda v Galiciji živela v zadovoljnosti, edinosti in lepi slogi. Iz Krakovega sta se vrnila cesar in cesarica zopet na Dunaj.

Spopolnimo učiteljsko izobrazbo.

Skušnje, ki jih zajemamo iz sedanjega silnega borjenja narodov, nas silijo in vedejo na preosnovo in zboljšanje razmer na vseh popriščih našega socialnega življenja. Posebno pri nas vidimo, kako trhle, neprimerne, nesmotrene so bile takoj v temelju nekatere naše naprave in uredbe, ki nas silijo sedaj v hitro odpomoč in čakajo krepke roke, da poseže vmes ter zboljša in obnovi in prenovi, kar je preosnove in preuredbe potrebno.

Ni nam pa šele vojna pokazala, kako zelo so pri nas preosnove potrebne nekatere uredbe, poznali smo to potrebo že prej in v nekaterih zadevah že mnogo storili, da bi se zboljšale razmere. Toda zaman! Zadeva se ni zganila z mesta, četudi so neumorno delali in se trudili prizadeti krogi v nje uresničenje. Taka zahteva je spopolnitev učiteljske izobrazbe. V učiteljskih listih, na zborovanjih, v peticijah smo povdarjali, da ni zadostna izobrazba, ki se nudi sedaj učiteljskemu naraščaju in nikakor ne odgovarja zahtevam časa. Večkrat so se zglasile učiteljske deputacije pri naučnem ministru, da pojasnijo in raztolmačijo na tem merodajnem mestu to pereče vprašanje, toda vse ni nič pomgalo, vse je ostalo pri starem. Stvar ne le, da ne napreduje, nazaduje celo, ker se učiteljišča razširjajo navzdol s pripravljalnimi tečaji in ne navzgor na širši podlagi. Ne zahteva pa samo učiteljstvo zvišanja učiteljske izobrazbe, tudi učiteljiščni profesorji in učitelji so se že večkrat posvetovali o tem in stavili na mrodajnih mestih konkretne predloge in podali primerne nasvete, kako naj se preosnujejo učiteljišča, da bodo zadostovala potrebam časa in dosegla svoj namen. Tudi naučno ministrstvo je bilo mnenja, da je treba dati učiteljiščem širšo in trdnejšo podlago in storilo v ta namen že nekatere korake. Vprašalo je deželne šolske svete za njih mnenje, sklicalo je anketo v to svrho in čuli smo že pred leti, da so zgotovljeni normalni učni načrti in druge spremembe.

In vendar smo še danes na istem mestu, kakor smo bili pred leti in tudi ni upanja, da bi se spravila zadeva v bližnji bodočnosti v pravi tir. Kaj je vzrok temu? Naučno ministrstvo čaka boljših časov, onih časov namreč, da bi naš državni zbor vzel zadevo v pretres, v posvetovanje in sklepanje. Po pravici trdi učna uprava, da so učiteljišča državni zavodi in da se smejo samo zakonodajnim potom spremeniti in preosnovati. S tem pa je stvar odgodena za nedogleden čas, ker je državni zbor že zboroval in zboroval, se posvetoval in sklepal, a nič sklenil in le kopičil zmešnjavo nad zmešnjavo. Že pred desetimi leti je cesar Franc Jožef I. naročil v prestolnem govoru državnemu zboru, naj vzame v pretres preosnovo učiteljišč, naučna uprava je storila potrebne predpriprave, državni zbor je zboroval in se posvetoval o vseh mogočih nujnih pa tudi nenujnih stvarih, a o preosnovi učiteljišč ni storil in sklenil ničesar. Saj za tako delo niti sposoben ni bil in bojimo se, da tudi v prihodnje ne bo spolnil upanja, ki ga stavi učiteljstvo vanj. Državni zbor, ki je sklican k zasedanju dne 30. t. m. se bo pečal v prvi vrsti z razmerami in reševal naloge, ki jih je provzročila in mu jih nalaga vojna. Res je, da so vse te stvari neodložljive, neodložljivo je pa tudi vse, kar ima biti v blaginjo ljudstva, zato se mora preosnovati in prenoviti vse in to brez odloga, kar povzdiguje in pospešuje ljudsko izobrazbo. Državni zbor, če hoče biti v resnici pravi zastopnik ljudstva, zagovornik in pospeševalec demokratičnih idej, mora poslušati take glasove in jih uvaževati. Ako bi pa ne mogel ali ne hotel v tem pogledu storiti svoje dolžnosti, ali naj vlada mirno gleda, da se ne rešujejo tako važna vprašanja? Ali naj ne uveljavi, kar se brez zakonodajnega zastopstva uzakoniti sme? Učiteljišča se res ne smejo brez državnega zbora razširiti čez 4 leta, to pa ne ovira, da bi se študij ne poglobil in zavod postavil na širšo in temeljitejšo podlago.

Državni šolski zakon zahteva za vsprejem v I. letnik izpolnjeno 15. leto in strog sprejemni izpit iz predmetov, ki so obvezni na meščanski šoli. Naši **dve** meščanski šoli sta obe že štirirazredni. Četrti razred meščanske šole naj zbere najsposobnejše in najbolj ukaželjne dečke, ki hrepene po višji izobrazbi in učni smoter naj bo isti, ki ga ima četrti razred srednjih šol razen starih klasičnih jezikov. Učna uprava naj izda le normalni učni načrt za četrti razred meščanske šole, ki ga že zdavnaj pričakujemo. To bi bil pravi pripravljalni tečaj za naše sedanje učiteljišče in strogi izpit, ki ga predpisuje zakon, naj zahteva temeljito obvladanje vse učne snovi razven tujih jezikov, ki jo podajajo štirji nižji razredi srednjih šol. Na taki podlagi bi učiteljišče lahko delovali dalje in spopolnilo ono vrzel, ki je tu nastala in zadostila onim zahtevam prizadetih krogov, ki streme učiteljiščnikom podati izobrazbo popolne srednje šole, ki v dosego svojega učnega smotra po dovršeni spodnji sredni šoli tudi nima več nego 4 leta na razpolago. Vsa ta preuredba se lahko doseže z normalnim učnim načrtom, ki ne spada v področje državnega zbora, temveč v področje učne uprave. Vsi v državnem šolskem zakonu našteti učni predmeti naj se poučujejo na učiteljišču v oni izmeri kakor v višjih razredih srednjih šol poleg drugega deželnega jezika; v onih urah, ki so na gimnazijah oz. realkah določeni starim klasičnim ali novim jezikom, naj se poučuje na učiteljiščih pedagogika s pomožnimi vedami, sociologija, etika, logika in dušeslovje.

Absolventom tako preosnovanih učiteljišč bi se morala odpreti vrata na vseučlišče kakor absolventom srednjih šol. Strah pred tem korakom za enotnost šole ni na mestu, posebno sedaj ne, ker je učiteljstvo pokazalo v sedanji vojski, da je povsod in vselej na svojem mestu. Iznebiti se mora širša javnost onega napačnega mnenja in krivega nazora, ki je vzrok sedanje nepopolne učiteljske izobrazbe, iznebiti mnenja in nazora nevednih nasprotnikov šole in učiteljske izobrazbe. ki presojajo učiteljsko izobrazbo z vidika ljudskošolskega pouka. Priznana resnica je, da je oni najsposobnejši za elementarni pouk, ki se najbolj uglobi v kako snov. Vlada naj ne čaka, da pride državni zbor do smotrenega dela in vzame v pretres preosnovo učiteljišč. Če bodemo čakali to, nas bodo prehitele v tem oziru vse države. Zadeva je jako nujna, zato naj se izvrši vse, kar je učni upravi brez državnega zbora naredbenim potom izvesti mogoče. Učna uprava naj se hitro prime dela. Ta lahko ukrene, ne da bi se ji predbacivalo nezakonito dejanje, ne da bi se pregrešila zoper ustavna in demokratična načela. Če preosnovi učiteljišča v tem smislu, bo to v blaginjo in korist ljudstvu in mi in naši potomci ji bodo hvaležni.

Pa še nekaj je, kar bi morala izvesti naša učna uprava. Državni šolski zakon veleva, da učiteljišča vzdržuje država da so državni zavodi. V koliko je država dala že učiteljsko izobrazbo iz rok, lahko povzamemo iz tega, da je v Avstriji 134 učiteljišč in od teh samo 67 državnih in da imajo zasebni zavodi več absolventov na leto nego državni. Da to ni v korist našim narodnostnim stremljenjem in ne učiteljski izobrazbi, so nam dokaz razmere v tem pogledu po naši slovenski domovini.

Tu je odprto široko polje plodonosnemu delu. Storimo vse in ne opustimo ničesar, kar pospešuje ljudsko izobrazbo. Podlaga temu je pa temeljita izobrazba učiteljstva. Kaj pomeni učiteljstvo v socialnem življenju, to je pokazal sedanji čas. — D.

Oživimo v naši centralni organizaciji odsek za mladinsko slovstvo in ocenjevanje mladinskih spisov.

Pravila Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva polagajo posebno važnost na društveno delovanje v odsekih. V § 10. oddelek B je natanko določeno poslovanje Zavezenih odsekov in načrt za poslovni red člen I. predpisuje, da je stalno voliti štiri odske, namreč: gospodarski, stanovsko-politični, pedagoško-didaktični in časnikarski. Vsem tem odsekom je določen delokrog in začrtan krog, v katerem naj se giblje njih delovanje. Poslovni načrt pušča Zavezini delegaciji svobodno pot, da se po potrebi osnujejo še drugi odseki.

Prav posebno važen se nam zdi odsek za mladinsko slovstvo in ocenjevanje mladinskih spisov, ki je marljivo deloval že v prejšnjih letih v okrilju Zaveze. Nič napačno bi ne bilo, ako bi ga prva delegacija, ko bo zborovala, uvrstila med stalne odseke. Zaveza skrbi ves čas svojega obstanka za dobre, slovenski mladini primerne mladinske spise: ustanovila je mladinski list »Zvonček«, »Mladinsko knjižnico« in »Jan Legovo knjižnico« ter zasnovalo »Knjižnico za mladino«. Na mnogih glavnih skupščinah je bil razgovor o mladinskem slovstvu: tovariš Janko Leban je poročal o temi: »Kako in kaj naj čita mladina?« Tovariš Gangl je govoril o predmetu: »Naše mladinsko slovstvo«. Odsek za ocenjevanje mladinskih spisov je prav marljivo deloval nekaj let, žal da je zadnja leta pred izbruhom vojne počival. Ta važen odsek moramo zopet poklicati k življenju in vzbuditi njegovo delovanje, ker ne smemo zanemarjati tako važnega vzgojnega sredstva kot je čitanje.

Odsek za mladinsko slovstvo in ocenjevanje mladinskih spisov bi imel mnogo nujnega in važnega, pa tudi hvaležnega posla. Nihče ne more trditi, da so vsi spisi v našem mladinskem slovstvu dobri in priporočila vredni. Res je, mnogo lepih slovstvenih umotvorov za našo mladino imamo, ki se odlikujejo po vrlini in krasoti, bodi si vsebinsko, bodi si oblikovno. Vsakemu otroku z veseljem damo v roke tako delce, ker vemo, da blaži srce, krepi voljo, utrjuje značaj in ga prijetno zabava. Mnogo je pa še vedno nakupičenih v šolarskih knjižnicah mladinskih spisov, ki ne zaslužijo tega imena: niti trohice ne vsebujejo kake vzgojne tendence, dvomljive vrednosti so, kar se tiče nravnosti in drugih lepih kreposti; jezik v njih pa je trd, kakor bi se trli orehi. Čimprej tem bolje, da se izloči ta šušmarija iz knjižnic. Tu naj bi zastavil odsek prvo svoje delo. Kako široko polje plodonosnega delovanja se mu odpre tu! Knjižico za knjižico bo treba vzeti v roko, presoditi jo na vse strani, ločiti zdravo zrno od plev in tako obvarovati mladino pred manjvrednim in pohujšljivim in zapeljivim, voditi pa jo k čistemu vrelcu vsega dobrega in lepega. Tako delo bo v korist ljudstvu in domovini in jako potrebno posebno po teh težkih in vse razdirajočih časih, ko je vzgoja mladine zaradi zunanjih uplivov tako zelo otežkočena. Naša mladina je naš up na boljšo bodočnost, a to bodočnost ogrožajo mnoge nevarnosti.

Izbira primernih in najboljših knjig za šolarske knjižnice je prav težavna. Posebno mladi učitelji - šolski voditelji so večkrat v veliki zadregi, s kakšnimi in s katerimi mladinskimi spisi naj bi spopolnili šolarsko knjižnico, ker se boje, da bi za težko pridobljene prispevke za knjižnico ne kupili knjig, ki bi jih z mirno vestjo ne mogel dati otroku v roko.

Vsemu temu naj pomore odsek. V drugi vrsti bo važna njegova naloga, da sestavi seznam vseh spisov, ki jih je ocenil in spoznal primerne za mladino. Ocenjeval bi pa ne samo novih knjig, ki se v zadnjih časih prav hitro množe, seči bo treba tudi po starejših in izreči sodbo, ali svebujejo one vrline, na katere naj bi se bodoči odsek oziral in opiral pri ocenjevanju in sprejemu v seznam. Vse to delo bo veliko in težavno. Zato bo moral odsek pritegniti k sodelovanju pododseke, ki naj jih sestavijo okrajna učiteljska društva in jim izroče delo v domačem okraju. Le na ta način pridemo do vzornih šolarskih knjižic, ko bodo učiteljstvu v ponos, mladini v korist. D.

Plemenito dejanje stanovskega brata.

Dne 4. majnika t. l. je bila obletnica junaške smrti Gomilskega rojaka in blagega stanovskega brata Franca Čaterja. Kot rezervni kadet, odlikovan s srebrno hrabrostno kolajno, je padel v boju za domovino proti zahrbtnemu Lahu. Nedavno se je dostavil pokojnikovi tugujoči mami njegov kovčeg z raznovrstno drobnarijo. V njem so našli blagopokojnikovo oporoko, ki jo je napisal v strelnem jarku v žepno beležnico. V tem sporočuje med drugim tudi tukajšnji šoli znesek po 300 K, in sicer izrecno za pomnožitev »Šolarske knjižnice« in »Zbirke učnih pripomočkov«. Nadalje odreduje, da pripade iz njegove zasebne knjižnice tukajšnji »Učiteljski knjižnici« krasno vezana, najbolj obširna prirodoslovna knjiga »Brehms Tierleben«. Tja naj se uvrsté tudi vse druge njegove knjige vzgojeslovne ali znanstvene vsebine, ki jih bo gotovo nad 100. — Te velikodušne določbe v oporoki izražajo bolje nego najlepše besede pokojnikovo plemenito mišljenje in njegovo idealno ljubezen do učiteljskega poklica in do naše ukaželjne mladine. To dokazuje nadalje dejstvo, da je tudi domačemu »Bralnemu društvu« naklonil 200 K za spopolnitev njegove knjižnice v povzdigo ljudske izobrazbe. Zato smo pa tudi soglasno sklenili v seji krajnega šolskega sveta, da na dostojen način počastimo blagopojnikov spomin. Napravili mu bodemo »Spominsko ploščo« v šolskem poslopju. To je tem bolj umestno, ker je nepozabni nazadnje poučeval na tukajšnji šoli in so ga od tu pozvali v vojaško službovanje. Na spominski plošči bo poleg običajnih podatkov tudi pokojnikova fotografija. Odkrila se bo najbolje o priliki, ko se bodo po končani svetovni vojni prepeljali zemeljski ostanki blagega učitelja — mladeniča na domače pokopališče. — Zadnja volja sinka — edinca je bila žalujočej mami tako sveta, da je takoj — še pred zapuščinsko obravnavo — izplačala, oziroma izvršila ta volila, kar bodi kot nekaj posebnega omenjeno njej v čast in drugim v spodbudo.

Naša brezbrižnost v lastni hiši - naš poglavitni greh.

Zadnjič omenjenega članka ne morem pisati, čeprav bi ga priobčili. Pregled naročnikov »Popotnika« sem sicer sestavil (kolikor se tiče šol in učiteljstva), kakršen je, in da bi ga dajali na svetlo. V prilogi Vam ga pošiljam; tovariši bi dejali, da jih dajem na pranger in bi se jezili, in o stanovski zavednosti pridigati, kjer je ni niti toliko, da bi se naročalo in plačevalo stanovski znanstveni svoj list, je brezuspešno, pa če bi govoril s še tako lepimi besedami. Saj niso naročniki »Popotnika«. Tovariši, ki jih vendar moramo šteti med najzavednejše! In na Kranjskem so naročene nanj šole, kjer so voditelji »slomškarji«, »zavezarji« ne potrebujejo lista. Na splošno pa to nizko število šol - naročnikov! Pri nas imamo določeno letno kvoto za šolarske knjižnice in vendar niso šole naročene niti na slovenski edini ped.-znanst. list — na to dejstvo sem opozoril našo štaj. »Zvezo«, ki sem ji dal pregled štaj. naročn. v svrho agitacije. Ne vem, ali je tako tudi drugod, a nekje se že mora jemati denar za učila

in knjižnice; zakaj se potem šole ne naroče, zakaj ne okrajna učiteljska knjižnica? Kje naj išče mlajši učitelj, od katerega pač ne moremo zahtevati, da si drži list še preden je rojen, prejšnje letnike »Popotnika«, če jih nimajo knjižnice slovenskega učiteljstva?

Vse to bi bila vprašanja, ki bi se jih moral dotakniti; povedati bi moral, kako je to, da že samo ljubljansko učiteljstvo ne zviša števila kranjskih učiteljskih naročnikov; izreči bi moral sodbo, da niso naročeni na list predsedniki naprednih učiteljskih društev, in vprašati, odkod naj ima dober zgled ostalo učiteljstvo; povedati, da je iz velikega števila c. kr. učiteljstva v Trstu (ki je gotovo napr.-slov.) eden edini naročnik itd. Vsega tega pa ne smem praviti, kakor sem rekel, zaradi prangerja in jeze po njem, in vem, da bi Vi tudi ne priobčili. Poglavje pa je tako žalostno, da bi človek obupal.

Vsekakor pa bo potrebna agitacija in v tej, prosim, če bi mi hotelo iti sl. uredništvo na roko ter dati — po katerikoli poti — priložene sezname deželnim centralnim organizacijam (štaj. sem že poslal sam) in te naj potem ukrenejo potrebno.

Vpogled v to statistiko pa mi je vzelo veselje, da bi zdaj pisal kak članek — znabiti za prihodnjič o delu učiteljskih društev kaj.

Seznam naročnikov in nenaročnikov in sestavljena statistika pa sta toli zanimiva in — žalostna obenem, da ga moramo priobčiti. Morebiti le vzdramimo koga, da se začne tudi v vojnem hrušču zanimati za pedagoške novosti in za vprašanja, ki se razmotrivajo na tem polju tudi v Popotniku.

Javne slovenske ljudske in meščanske šole na Kranjskem.

(Ekskur. in šole za silo niso vštete.

T. št.	Šolski okraj	Naročniki				Nenaročniki			Opomba
		okr. u. knj.	šole	učit.	skup.	šole	učit.	skup.	
1	Črnomelj	1	5	2	8	23	47	70	
2	Kamnik	1	6	2	9	31	72	103	
3	Kočevje	1	5	3	9	18	52	70	
4	Kranj	2	12	6	20	32	90	122	
5	Krško	1	17	4	22	15	99	114	
6	Litija	1	7	3	11	18	61	79	
7	Ljubljana (mesto)	1	9	3	13	1	58	59	z malimi štv. zasebni zavodi.
			+ 1	+ 2	+ 3	+ 6		+ 6	
8	„ (okolica)	—	9	1	10	35	135	170	
9	Logatec	1	14	1	16	15	88	103	
10	Novomesto	1	11	1	13	28	87	115	
11	Postojna	—	20	2	22	31	104	135	
12	Radovljica	1	12	—	13	16	69	85	
		11	128	30	169	269	962	1231	
	Naročnikov je	11	128	30	169				
	Moralo bi jih biti +	2	269	962	1233				
	Skupaj bi jih moralo biti	13	397	992	1402				

Slovenske ljudske šole na Štajerskem.

T. št.	Šolski okraj	Naročniki				Nenaročniki			Opomba
		okr. u. knj.	šole	učit.	skup.	šole	učit.	skup	
1	Brežice	—	4	13	17	8	38	46	
2	Celje (okolica)	—	15	13	28	11	77	88	
3	Gornjigrad	1	9	13	23	3	20	23	
4	Gornja Radgona	1	1	5	7	5	24	29	
5	Konjice	—	5	4	9	14	48	62	
6	Kozje	—	4	12	16	10	28	38	
7	Laško	—	11	8	19	11	62	73	
8	Št. Lenart	—	1	8	9	6	25	31	
9	Ljutomer	—	—	11	11	9	23	32	
10	Marenberg	—	1	5	6	10	18	28	
11	Maribor	—	7	19	26	27	90	117	
12	Ormož	—	2	12	14	9	32	41	
13	Ptuj (okolica)	—	2	12	14	24	98	122	
14	Rogatec	1	1	6	8	5	15	20	
15	Sevnica	1	5	2	8	2	22	24	
16	Slov. Bistrica	—	3	6	9	9	39	48	
17	Slov. Gradec	—	3	7	10	7	15	22	
18	Šmarje	—	5	8	13	9	37	46	
19	Šoštanj	—	6	10	16	6	20	26	
20	Vransko	—	6	4	10	2	26	28	
21	Izven slov. šolskih okrajev	—	—	1	1	—	—	—	
		4	91	179	274	187	757	944	
	Naročnikov je	4	91	179	274				
	Moralo bi jih biti +	16	187	757	960				
	Skupaj bi jih moralo biti	20	278	936	1234				

Javne slovenske ljudske šole na Primorskem.

T. št.	Šolski okraj	Naročniki				Nenaročniki			Opomba
		okr. u. knj.	šole	učit.	skup.	šole	učit.	skup.	
1	Gorica (mesto)	—	—	—	—	2	5	7	+ 7 so šole zav. „Šol. dom“.
						+ 7	+18	+25	
2	Goriški, gradišč., tržiški	—	—	4	4	95	156	251	+ 1 C. M. v Krminu.
						+ 1	+ 2	+ 3	
3	Sežana	1	1	6	8	44	75	119	
4	Tolmin	—	—	2	2	65	86	151	
5	Koper	—	2	1	3	28	57	85	
6	Volosko	—	3	4	7	12	21	33	
7	Trst in okolica	—	3	6	9	8	66	74	
8	C. M. šole v Trstu	—	1	1	2	3	34	37	
		1	10	24	35	265	520	785	
	Naročnikov je	1	10	24	35				
	Moralo bi jih biti +	7	265	520	792				
	Skupaj bi jih moralo biti	8	275	544	827				

Pregled naročnikov na Kranjskem, Štajerskem in Primorskem.

T. št.	Dežele	Naročniki				Nenaročniki			
		okr. u. knj.	šole	učit.	skup.	okr. u. knj.	šole	učit.	skup.
1	Kranjsko	11	128	30	169	2	269	962	1233
2	Štajersko	4	91	179	274	16	187	757	960
3	Primorsko	1	10	24	35	7	265	520	792
		16	229	233	478	25	721	2239	2985

Okrajnih učiteljskih knjižnic, šol in učiteljev je naročenih	478
Naročnikov bi moralo biti +	2985
Moralo bi jih biti	3463

Amerika in jugoslovanski izseljenci.

Bili so časi, ko je v našem narodu vladala nekakšna pravcata izseljevalna strast. Tupatam se je vrnil v staro domovino kak »Amerikanec«, ki je po daljšem ali krajšem trudapolnem delu na oni strani »velike luže« prinesel domov manjšo ali večjo vsoto, ki jo je potem s svojimi prejšnjimi prijatelji razmetaval po vaških krčmah, govoreč o bogatem in lahkem zaslužku v ameriških delavnicah, rudnikih itd., ter tako vabil nerazsodno ljudstvo, da bi zapustilo svojo rodno grudo ter šlo s trebuhom za kruhom preko morja. In res! Bilo je po naših krajih slabih letin, v vinorodnih pokrajinah so trtna uš in razne trsne bolezni skoraj popolnoma uničile toliko in toliko gospodarstev, beda je prihajala v kraje, kjer je ljudstvo živelo prej mirno in zadovoljno: žvenketanje z amerikanskimi, baje tako lahko zasluženimi dolarji je mogočno vplivalo na obubožano prebivalstvo. Marsikateri kmetič si je dejal: Kaj naj se ubijam tu dan in noč, ko je ves moj trud zaman. Zemlja mi ne rodi, beda mi leze skozi vsa okna v hišo in streha nad menoj se ruši. Zakaj ne bi šel tjakaj, kjer leži denar na cesti, in se je le treba pripogniti, da si ga naberem polno torbo? Par let ostanem tamkaj, da si opomorem, pa pridem potem nazaj, plačam dolgove, pozidam dom, in potem bomo zopet srečno živeli na domačih tleh. Tisoči in tisoči so mislili tako in potem tudi storili tako. Izpraznile so se cele vasi, cele občine, in doma so ostali sami starci, žene in otroci. Vse, kar je bilo sposobnega za delo, za težko, naporno delo, je odšlo iz domovine v Ameriko za srečo. Tako je bilo v naših slovenskih deželah, tako je bilo v našem Primorju od Trsta do Kotora, sploh v vseh naših avstrijskih jugoslovanskih pokrajinah.

Tedaj se je začel v vsej naši javnosti oglašati vedno glasnejši klic: Ostanite na svoji grudi, ne v Ameriko, posvečajte tisto delo, tisti trud, ki vas ubija v Ameriki, svoji domači zemlji, pa boste imeli Ameriko doma! Toda ta klic je bil večinoma brezuspešen, in niti najbridkejše izkušnje tistih, ki so se vrnili brez amerikanskih dolarjev, ubiti na duši in telesu, v svojo domovino, kjer jih je čakala še hujša beda, kot prej, niso izmodrile ljudstva.

Če hočemo govoriti odkrito, moramo reči, da so bile teh za naš narod tako usodnih pojavov v veliki meri tudi krive naše tedanje vlade. V parlamentu so se delali velikanski gospodarski načrti, s katerimi naj bi se pridobili veliki narodi za vladno politiko, železnice, vodne ceste, ki naj bi vezale morja z morji, take stvari so se pletle tedaj vladnim politikom po glavi, a na vedno naraščajoče izseljevanje se je mislilo le tedaj, kedar je bilo treba državne podpore ali posebnih predpravic kaki parobrodni družbi, ki je le še povspeševala izseljevanje. Šele tedaj, ko so posegle vmes vojaške oblasti, ker ni bilo več mogoče tajiti, da odhaja v tujino tisti cvet prebivalstva, ki bi bil v slučaju nevarnosti najnujnejše potreben za obrambo države — tedaj šele se je začelo posvečati nekoliko več pozornosti vprašanju izseljevanja.

Naj bi bile naše vlade pred dvajsetimi, petindvajsetimi leti posvečale večjo skrb plodonosnemu obdelovanju naših domovinskih tal, naj bi bile, v slučaju potrebe, navajale izseljevanje našega poljedelskega, obrtniškega, delavskega življa v ono najbližjo našo deželo, kjer so vsled nesposobnosti vladajočih krogov in zato še pogubnejših vplivov z raznih strani ostala zakopana milijonska in milijonska prirodna bogastva, v našo Bosno in Hercegovino: potem bi sedaj ne stali pred žalostnim dejstvom, da biva danes v nam sovražni Ameriki stotisoče našega naroda, odtrganega od svoje domovine, izpostavljenega vsem onim nedoglednim bridkostim, težavam in nevarnostim, ki jim prete vsled vstopa Amerike v krog naših sovražnikov.

Ogromni, največji del naših izseljencev se ni izselil iz domovine, da bi si ustanovil v Ameriki nov dom. Takih je morda med vsemi komaj pet odstotkov. Vsi drugi so odšli iz domovine z namenom, da se vrnejo prej ali slej, da si potem z amerikanskim zaslužkom opomorejo doma. Zapustili so tu svoja posestva, svoje družine, žene, otroke, in odšli so preko morja v najlepših letih, v tistih letih, v katerih je njihove sorodnike domovina sedaj že zdavnaj poklicala pod zastave v svojo obrambo. Vsi ti izseljenci, pa naj so tudi že toliko in toliko let v Ameriki, niso izstopili iz naše državljanske zveze, si niso pridobili amerikanskega državljanstva, so torej še vedno podaniki avstro-ogrske monarhije in jih kot take vežejo napram domovini prav iste dolžnosti, kot pa njihove vrstnike v domovini.

V kakšnem položaju se torej nahajajo ti naši rojaki v Ameriki sedaj, ko že takorekoč vlada vojno stanje med Ameriko in našo državo?

Podaniki sovražne države v sovražni državi!

Da bi se vrnili sedaj v svojo domovino, je nemogoče, izključeno, ostati morajo tamkaj. Umljivo je v takih okoliščinah, da pametnemu človeku ne more niti oddaleč prihajati na um, da bi svetoval svojemu rojaku v sovražni državi, da naj kot tak snuje in ruje proti državi, v kateri živi; toda prav tako pa je dolžnost vsakogar, da opozarja svoje rojake v tuji državi na one dolžnosti, ki jih vežejo na njihovo domovinsko državo, ki ima slejkoprej enako pravico do njih, kot jo je imela tedaj, ko so bivali v njenih mejah. In tem nujnejša je taka posvaritev, ker je splošno znano, da si plačani sovražni agitatorji prizadevajo na vso moč, da bi v naših izseljencih z najsijajnejšimi, na najneverjetnejših osnovah zgrajenimi in prav zato najneizvedljivejšimi obljubami omajali zaupanje v bodočnost naše države in jih pridobili za namene naših sovražnikov. — Dočim se tu v domovini njihovi očetje, bratje, sinovi v naših jugoslovanskih polkih in krdelih bore z brezprimerno vztrajnostjo in požrtvovalnostjo za obrambo domovine, naj bi oni tam pozabili svojo dolžnost in podirali, kar njihovi svojci grade tu s svojo srčno krvjo!

Mislimo, da nam ni treba poudarjati še prav posebe, da so naše oblasti kar najnatančneje poučene o vsem snovanju naših sovražnikov v Ameriki proti naši državi. In potem posledice tega rovanja za naše rojake v Ameriki, če bi bili tako nespametni, da bi se ga udeleževali? Odgovor je kratek, a zato tem bridkejši: vrnitev v domovino jim je nemogoča za vedno, ker tu jih čaka kazen veleizdajalcev! In njihove družine v domovini? Država ima pravico, da zapleni imetje oseb, ki se na tak način pregreše proti njej, da tako pokrije škodo, ki ji je nastala po njihovem zločinu. Ali si je mogoče misliti še hujših posledic za človeka, ki je odšel v daljni tuji svet, da bi si s trudapolnim delom priboril srečo, s katero naj bi se vrnil k svojim ljubljenim svojcem?

Pisemsko občevanje z Ameriko je dandanes težavno, a vendar ni popolnoma izključeno. Zato pa tudi izražamo naslednjo željo, ki jo naj bi upoštevali vsi oni, ki imajo svojce v Ameriki. Za nas, za naš narod, prav tako kot za našo državo, pride po vojni čas, ko bo treba zbrati in napeti vse moči, da čim prej zacelimo rane, ki nam jih je zadala vojna. Tedaj bomo krvavo potrebovali onih stotisočev naših mož, ki sedaj v Ameriki, v resnici dobro služeč, čakajo trenutka, da se vrnejo v svojo domovino. Želimo, da bi se nam vrnili vsi, prav vsi, ker potrebujemo vse; a da se bodo mogli vrniti, jih posvarimo sedaj, da naj se izogibajo vsega, kar bi jim moglo preprečiti vrnitev. Kdor ima svojce v Ameriki, jim piši v tem smislu.

Mnogo se je res grešilo pri nas v vprašanju izseljevanja, toda vojna je očistila marsikaj, in prav gotovo tudi v tej stvari toliko, da smo prepričani, da prebivalstvu nove Avstrije po vojni ne bo treba iskati sreče v Ameriki, ker jo bo lahko našlo na svojih domačih tleh, na svoji rodni grudi. V to pomagaj Bog in prelita kri sinov naše domovine!

Po »Edinosti«.

Srednješolske vesti.

Vestnik naučnega ministrstva objavlja statistiko avstrijskega srednjega šolstva za l. 1917. Vseh srednjih šol v Avstriji je bilo 523, od teh jih je bilo 360 državnih, 30 deželnih, mestnih 25, ostale so vzdržavali razni fondi, verski zavodi in zasebniki. Šolska statistika posameznih dežel izkazuje: — Nižjeavstrijsko (90% Nemcev) ima 67 srednjih šol, vse so nemške; Štajerska (68:7% Nemcev) ima 17 srednjih šol, vse so nemške razven 4 utrakvističnih gimn. razredov v Celju; Koroška (74:8% Nemcev) ima 4 srednje šole vse nemške; Kranjska (5:6% Nemcev) 9 srednjih šol, vse so nemške (3) in utrakvistične (5) razven ene (škofovska gimnazija); Primorje (2:7% Nemcev) 16 srednjih šol, 5 je nemških, med ostalimi 10 le po ena slovenska in hrvatska; Tirolsko (60:4% Nemcev), 23 srednjih šol, med njimi 18 nemških; Češko (37:3% Nemcev) 128 srednjih šol, med njimi 51 nemških; Moravsko (27:9% Nemcev) 68 srednjih šol, med njimi 30 nemških; Šlezija (44:7% Nemcev) 15 srednjih šol, 12 je nemških; Bukovina (22% Nemcev) 16 srednjih šol, med njimi 6 nemških in 8 utrakvističnih. Iz te statistike sledi, da imajo 3% nemškega prebivalstva v Primorju na razpolago 37:5% vseh srednjih šol v deželi, 10% nenemškega prebivalstva na Nižjem-Avstrijskem pa nobene, 27:9% moravskih Nemcev ima 44:1% moravskih srednjih šol, 25:1% Slovencev na Koroškem nobene, 55:3% Čehov in Poljakov na Šlezkem ima le 20% srednjih šol, 5:6% Nemcev na Kranjskem pa 33:3% srednješolskih zavodov.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju ima svoj redni občni zbor na binkoštni torek, dne 29. maja 1917 ob 10. uri dopoldne v zadružni pisarni v Celju - Breg št. 26 s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruge v letu 1916. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje letnega računa in razdelitev čistega dobička. 4. Izprememba pravil. 5. Volitve v načelstvo in nadzorstvo. 6. Slučajnosti.

Načelstvo.

Štajersko.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je po dolgem odlašanju imelo svoje glavno zborovanje dne 3. majnika t. l. v šoli v Gornjem gradu. Udeležba je bila tako nepričakovano dobra, da smo se vsi čudili, posebno z ozirom na sedanje jako neugodne razmere. Samo par šol v Savinski dolini ni bilo zastopanih, nekateri so bili uradno zadržani. Predsednik tovariš Iv. Kelc otvori zborovanje in iskreno pozdravi vse navzoče. Med drugim omenja vstrajne požrtvovalnosti za vsestranski napredek in zlato svobodo milega nam naroda slovenskega. Nato preide k čitanju mnogih dopisov. Na izraženo sožalje in udanostno izjavo je došla iz kabinetne pisarne cesarjeve prav laskava zahvala. Dalje prijavi zahvalo rodovine ravnatelja Supaneka za sožaljno izjavo, ki jo je podalo naše društvo ob priliki bridke izgube blagega očeta Supaneka, ki je bil vrl učitelj in zvest naš tovariš. O knjigi dr. Tumlirtza za nenemške šole ima pravico sklepati uradna c. kr. učit. konferenca. Glede predavanja o gobah se sklene, da se isto vrši dne 4. junija t. l. v Nazarjih. Glede »Slov. Šol. Matice« se sklene, naj učiteljstvo močno agitira in naroča knjige te velevažne šolske družbe, a udnino naj pošiljajo šol. vodje naravnost tov. Jakobu Dimniku, vodji I. mestne deske ljudske šole v Ljubljani, a obenem naj o tem obvestijo poverjenika za naš okraj tov. Kocbeka v Gornjem gradu. Nato je jako zanimivo in poučljivo predaval tovariš Joško Bizjak, učitelj v Bočni o praktični kurjereji. Izrazila se je želja, da bi svoje temeljito sestavljeno poročilo objavil v kakšnem učiteljskem listu. Namesto blagajnika tov. Janka Burdiana, ki se nahaja v Smeredevu v Srbiji kot enoletni prostovoljec, je poročal o računskem zaključku tov. Bizjak, kar se je pritrjevalno vzelo na znanje. Slednjič bi se morala vršiti volitev novega odbora, a na občno željo društvenikov — akoravno je predsednik temu ugovarjal — je ostal prejšnji odbor, samo mesto blagajnika je prevzela tovarišica gospica Cirila Deleja v Novi Štifti. Na veselo, polnoštevilno svidenje prihodnjič v Nazarjih!

I. K.

Kranjske vesti.

—r— **Odlikovanje.** C. kr. okrajni šolski nadzornik za postojnski in logaški šolski okraj gosp. Ivan Thuma je dobil naslov cesarskega svetnika. Z zlatim zaslužnim križcem s krono je odlikovan c. kr. okrajni šolski nadzornik za šolski okraj Ljubljanska okolica in Kamnik profesor Fran Gabršek. Čestitamo!

—r— **Povišanja.** Za praporščaka pri črnovojnikih sta povišana: Anton Levstik, nadučitelj pri Sv. Petru v Ljubljani in Karel Wider, učitelj na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani.

—r— **Osmič je odlikovan** tekom vojne stotnik v generalnem štabu gosp. Ant. Lokar, sin našega tovariša Ivana Lokarja, nadučitelja v p. v Ljubljani. Dobil je sedaj zaslužni križ z vojno dekoracijo od malteškega viteškega redu. Našemu tovarišu iskreno čestitamo na vrlem sinu!

—r— **Poročil** se je gosp. dr. Fran Bončina, železniški koncipist c. kr. državne železnice z gospodično Elzo pl. Lukanc-Savenburg, z bivšo učiteljico v Ljubljani. Čestitamo!

Štajerske vesti.

—š— **Odlikovanje.** Okrajni šolski nadzornik za šolski okraj Mariborska okolica gosp. Ivan Dreflak je odlikovan z vojaškim križcem 3. razreda za zasluge.

—š— **Odlikovana** sta z vojnim križcem za civilne zasluge 3. razreda tovariša Ivan Čonč, nadučitelj v Jarenini in Fran Robnik, nadučitelj v Št. Juriju ob Paki.

—š— **Povišanja.** Poročnika v r. sta postala: Alojzij Osterc, učitelj v Sevnici in Franjo Friedl, učitelj v Cirkovcah. Praporščaki v r. pa so postali: Alojzij Bučar, učitelj na Zidanem mostu; Lev Dobnik, učitelj v Ponikvi ob j. ž. in Robert Košar, učitelj pri Sv. Bolfenku. — Za praporščake pri črnovojnikih so povišani: Jos. Čuček, učitelj v Žičah; Franjo Sinigoj, učitelj v Selah pri Slov. Gradcu in Ferdo Pokersnik, učitelj v Skalah.

—š— **Izpraznjene ljudskošolske službe** se bodo, kot se sliši z avtorativne strani, vendarle razpisale. V to je pač že skrajni čas!

—š— **Šolske počitnice v mesecu maju na Štajerskem.** Deželni šolski svet za Štajersko je odredil, da smejo okrajni šolski sveti dovoliti na ljudskih šolah na kmetih šolske počitnice za dva tedna v mesecu maju, da se opravijo najnujnejša poljedelska dela. Da bi pa šolska mladina pri učenju ne trpela škode, je določeno, da bodo velike počitnice za dva tedna skrajšane.

—š— **Meseca maja prenehajo s poukom na kmetijskih šolah na Štajerskem** za 14 dni, da bodo učenci in učitelji pomagali pri obdelovanju polja. Zamudo nadomeste v velikih počitnicah.

—š— **Za učiteljski vojni podporni sklad** nam je nakazal tovariš From, nadučitelj pri Sv. Juriju v Slov. gor. 7 K 80 vin., ki so darovale po 2 K 60 vin. ondotne učiteljice tovarišice: Mara Valenčak, Amalija Orehek in Fani Novak. Živile! Denar smo izročili »Zvezi slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem«.

—š— **Draginjske doklade** za omožene učiteljice. Štajerski deželni odbor je sklenil, da dobijo učiteljice, ki so se po letu 1898 z dovoljenjem deželnega šolskega sveta omožile z neučitelji in so z dovoljenjem šolske oblasti ostale v šolski službi, enkratno draginjsko doklado v izmeri 150 K, 200 K, 250 K ali 300 K, kakor je pač določeno za poročenega učitelja z učiteljico.

—š— **V Kapelah na Štajerskem je umrla učiteljeva vdova gospa Terezija Poljanec,** mati mariborskega profesorja dr. Leopolda Poljanca. Naše sožalje!

—š— **Slovenske ljudske šole na Štajerskem in V. vojno posojilo.** Pri nabirališčih na slovenskih ljudskih šolah na Štajerskem se je podpisalo V. voj. posojila **K 3,778.400.** — To svoto smo posneli po najnovejem ofic. seznamu ter so posamni šolski okraji prispeli k njej v kronah nastopne zneske: Brežice 117.700; Celje okolica 49.950; Cmurek 31.200; Gornjigrad 10.600; Gornja Radgona 48.800; Konjice 72.600; Kozje 89.900; Laško 169.400; Ljutomer 183.850; Mahrenberg 143.200; Maribor okol. 1,289.650; Ormož 91.300; Ptuj okol. 399.000; Sevnica 18.800; Slov. Bistrica 339.500; Slov. Gradec 32.100; Št. Lenart 394.250; Šmarje 21.700; Šoštanj 64.000; Vransko 114.700. — To je sad trudoljubnega dela vrlega našega učiteljstva! — Pripomnja ured.: Izmed tu navedenih okrajev in vsot vojnega posojila smo nekatere izkazali že v 7. štev. »Učit. Tov.« Danes smo izkazali v dotičnem razpredelu samo tiste vsote, ki še niso bile izkazane in razlike v onih okrajih, ki so izpopolnili izkaze.

—š— **Umrl** je, kakor se nam poroča iz Slov. Goric, dne 25. marca t. l. tovariš Peter Pavlin, nadučitelj pri Št. Juriju, v 54 letu svoje dobe. — Pokojnik je učiteljeval od leta 1882. ter je bil šolski vodja petrazrednice pri Št. Juriju v Sl. G. od leta 1904. Naj v miru počiva! (Obširnejši nekrolog pričakujemo.)

Tržaške vesti.

—t— **Imenovanje v šolski službi.** Učiteljica v Slovenski Bistrici, gospica Renée Gottlob, pastorka našega tovariša Ivana Beleta, učitelja na I. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, je imenovana za učiteljico na c. kr. državni ljudski in meščanski šoli v Trstu.

—t— **Otvoritev nemško-slovenskega otroškega vrtca pri Sv. Vidu.** Ob veliki udeležbi se je vršilo včeraj blagoslovljenje nemško-slovenskega otroškega vrtca pri Sv. Vidu. Zavod je blagoslovil škof dr. Karlin. Slavnosti so prisostvovali: namestnik baron Fries Skene, kontreadmiral baron Koudelka, dvor. svet. baron Glanz, dvor. svet. Scarpa, polk. Schottkowsky, deželni šolski nadzorniki dvor. svet. Ravalico, dr. Kauer in Matejčić, okr. šol. nad. Neckermann, kakor tudi zastopniki nemških in slovenskih šol, gospa dr. Rybařeva, gospa dr. Schellanderjeva in mnogi drugi. Sedanji načelnik občinske uprave tržaške, sek. svet. dr. pl. Hirsch je otvoril slavnost s pozdravnim nagovorom v italijanskem, nemškem in slovenskem jeziku, v katerem je poudarjal pomen ustanovitve otroškega vrtca za nemško in slovensko govoreče otroke pri Sv. Vidu. Ravno tu bivajo rodbine vseh treh narodnosti in zato je z veseljem pozdraviti, da je bil ustanovljen dom tudi za otroke nemških in slovenskih rodbin, kakor za one italijanske narodnosti. Sekc. svet. pl. Hirsch je dalje naglašal, da se otvarja otroški vrtec na dan, ko praznuje naša prejasna deželna mati svoj prvi rojstni dan kot cesarica. Končno je izražal govornik željo, da naj postane novi zavod otrokom ljubko zavetišče, nakar je zaklical trikratni »Živio!« Njenemu Veličanstvu. Navzoči so se med zvoki ljudske himne navdušeno odzvali pozivu. Nato je govoril namestnik baron Fries-Skene daljši govor v vseh treh deželnih jezikih. Izražal je uvodoma svoje veselje, da se otvarja vrtec ravno na današnji slovesni dan. Ta občekoristni zavod bo služil predvsem delavskemu prebivalstvu Trsta, ki vzorno prenaša vse vojne nadloge in se, kakor posebno naši pridni železničarji, vedno skrbno prizadeva, da ojači s svojim delom notranjo moč države. Sedaj so za otroke vseh narodnosti ustvarjene ustanove, ki bodo na podlagi gojitve materinega jezika zamogle nuditi izredno dragoceno izpopolnitev domače vzgoje. Namestnik se je zahvalil tržaški občini in vsem, ki so sodelovali pri ustanovitvi zavoda, in je izražal nado, da bo občina tudi nadalje, posebno po srečnem končanju vojne, skrbela za blagor mladine, našega najdražjega zaklada. Nato je škof dr. Karlin blagoslovil otroški vrtec in pozdravil navzoče otroke v njihovem novem zavetišču. Ko so si odlični visoki gostje ogledali zavod, o katerem so se izrekli jako pohvalno, se je končala lepa slavnost. Po »Edinosti«.

Goriške vesti.

—g— **Odlikovanje** s zlatim zaslužnim križcem s krono je odlikovan c. kr. okrajni šolski nadzornik za goriški šolski okraj gosp. Fran Sivec. Iskreno čestitamo!

—g— **Za goriške učitelje.** Goriško učiteljstvo živi v veliki bedi. Deželni odbor nima sredstev, da bi pomagal učiteljstvu, in mu priznal znatne draginjske doklade, zato se je obrnil na vlado, da bi priskočila na pomoč bednemu učiteljstvu. Vlada je pri volji dati gotovo vsoto, a zahteva od deželnega odbora jamstvo za znesek, ki ga hoče dati v ta namen. Deželni odbor je sklenil na to, da sprejme zahtevano jamstvo za predplačila okr. šolskim svetom s strani vlade v svrho, da se jih porabi za draginjsko doklado učiteljem do zneska 38.000 K. Obveščeni so o tem vsi šolski sveti in povabljeni, da se tostvarno odzovejo. Deželni odbor je priporočal deželnemu šolskemu svetu za podporo one začasne učitelje, ki so bili odpuščeni povodom italijanske vojne napovedi.

—g— **Pred goriško izpitno komisijo za ljudske in meščanske šole v Ljubljani** so se vršile vsposobljenostne izkušnje od 23. pa do dne 28. aprila ter so jih prebili z ugodnim uspehom nastopni učiteljski kandidati, oziroma kandidatinje: Za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom: Bratovž Doroteja (z odliko) in Čuček Valerija; za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Batič Antonija, Bratuž Karel, Budal Pavla, Čok Albert, Fuhrmann Emilija, Komavli Valerija, Lapajne Marija, Miklavčič Friderik, Torkar Olga in Urh Ljudmila; za ljudske šole z nemškim učnim jezikom: Aichner Helga in Gioppo Olga.

Splošni vestnik.

Rojstni dan Nj. Veličanstva presvetle cesarice Zite je praznovala šolska mladina s svojim učiteljstvom dne 9. maja 1917. Šolska mladina se je udeležila šolarske maše in po slovesni službi božji je navdušeno zadonela iz otroških grl 1. in 5. kitica cesarske pesmi. V proslavo tega dne so vihrale iznad šolskih poslopij cesarske in narodne zastave. Ta dan je bil pouka prost.

Književnost.

Mladinski list Zvonček prinaša v 5. štev. letošnjega letnika to-le zanimivo in podučno vsebino. — Jos. Vandot: Radost. (Pesem). Fran Žgur: Pesem. — Naš Radko in Sultan. (Pesmi.) Karel Ewald-Gradiščan: Pripovedka o dobrem možu. Jakob Dimnik: Cesarica Cita. (S sliko.) Hasan-Aginica: Vladko in zrakoplovi. (S sliko.) Josip Kralj: V težkih slutnjah. (Pesem.) Vinko Klanšek: Rešena Vesna. (Bajka.) Čilska obal v Južni Ameriki. (Slika.) Fr. Kranjc: † Maks Viher. (S sliko.) Orešan: Slovenski umetnik. (Svetko Peruzzi. S sliko.) Vinko Klanšek: Pesem škrjanca. Pouk in zabava. Kotiček gospoda Doropoljskega.

Publikacije »Tiskovne zadruge«. Tiskovna zadruga, ki izdaja »Ljubljanski Zvon« naznanja, da bo pričela pod uredništvom dr. Pavla Grošlja izdajati poljuden prirodosloven list. Istotako bo pričela izdajati Jurčičeve, Levčeve in Erjavčeve zbrane spise kakor tudi prevode iz slovanskih literatur.

Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino. Ugledni zgodovinar prof. Anton Kaspret, literarni zgodovinar dr. Fran Kidrič in jezikoslovec dr. Rajko Nachtigal so se združili za skupno izdajanje »Časopisa za slovenski jezik, književnost in zgodovino«. Časopis se bo bavil s slovenskim narodom, z njegovim jezikom, z njegovim duševnim življenjem in z njegovo preteklostjo.

NUJNA PROŠNJA.

Vse tovariše in tovarišice prosimo, da nam sproti poročajo, koliko je podpisalo VI. vojnega posojila učiteljstvo, koliko šola in šolski otroci in koliko starši in sorodniki šolskih otrok po nagovarjanju in prizadevanju učiteljstva. Mnogo učiteljev deluje v društvih, v bogatih denarnih zavodih in raznih korporacijah. Tudi tu zastavite svojo besedo v blaginjo države, o uspehu pa nam poročajte. Uspehe dela slovenskega učiteljstva v prihodnjih dneh bomo zabeleževali v »Učit. Tov.« Uspehi naj bodo taki, da nam bodo v ponos! **Uredništvo.**

Beguncem, invalidom, revnim slojem, kakor tudi šolski mladini se nudi posebna prilika z nabiranjem in sušenjem sedaj zelo potrebnih zdravilnih želišč, priti do postranskega dobrega zaslužka. Natančna pojasnila daje tvrdka R. Luckmann, prej Jos. Leuz nasl. v Ljubljani, Ahacljeva cesta št. 10. v bližini sv. Petra cerkve.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene.
Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani

reg. zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. aprila 1917 **K 121.176·19**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

Največja slovenska hranilnica!

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1916 . . . . . K 55,000.000·—
hipotečnih in občinskih posojil . . . . . „ 30,600.000·—
rezervnega zaklada . . . . . „ 1,500.000·—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod **kontrolo**

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1% oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno

Kreditno društvo.